

APULZE

ČASOPIS PREŠOVSKÉJ UNIVERZITY V PREŠOVE

Print: ISSN 1337-9208
EV 2836/08

Online: ISSN 1339-3448
EV 185/23/EPP

Periodicita vydávania: štyrikrát ročne

Vydavateľ: Prešovská univerzita v Prešove
UJ. 17. novembra 15, 080 01 Prešov
IČO 17 070775

Redakcia: Mária Dudová-Bašistová (šéfredaktorka)
Peter Haľko (zástupca šéfredaktorky)
email: redakcia@unipo.sk

Redakčná rada: Peter Kónya, Peter Adamišin,
Monika Ivanová, Michal Hospodár, Dávid Dziak,
František Franko, Tünde Dzurov Vargová, Iveta Ondriová,
Maroš Šíp, Beáta Ružbarská, Martin Makara,
Matúš Ján Capko, Ema Fričková

Jazyková korekcia: Klaudia Sokolová

Sadzba: Peter Szombathy

Obálka (foto): Peter Haľko ml.

Tlač: Ultra Print, s.r.o.

Za obsah príspevkov nezodpovedá redakcia.
Univerzitný časopis NA PULZE je pokračovaním Časopisu
akademickej obce Prešovskej univerzity v Prešove.

Prispievatelia posielajú svoje príspevky e-mailom na adresu
šéfredaktorky časopisu (ak ide o celouniverzitné témy) alebo
na adresy členov redakčnej rady za jednotlivé fakulty, s tým,
že téma príspevku by mala korešpondovať so zameraním
a prácou danej fakulty, ktorú člen redakčnej rady zastupuje.

Kontakty:

Príspevky o PU a všeobecné témy – Mária Dudová-Bašistová
(maria.dudovabasistova@unipo.sk)

Príspevky o FF PU – Martin Makara
(martin.makara@smail.unipo.sk)

Príspevky o GTF PU – Michal Hospodár
(michal.hospodar@unipo.sk)

Príspevky o FHPV PU – Monika Ivanová
(monika.ivanova@unipo.sk)

Príspevky o FMEO PU – Tünde Dzurov Vargová
(tunde.dzurovargova@unipo.sk)

Príspevky o PF PU – Dávid Dziak
(david.dziak@unipo.sk)

Príspevky o PBF PU – Maroš Šíp
(maros.sip@unipo.sk)

Príspevky o FŠ PU – Beáta Ružbarská
(beata.ruzbarska@unipo.sk)

Príspevky o FZO PU – Iveta Ondriová
(iveta.ondriova@unipo.sk)

Príspevky študentov PU – Matúš Ján Capko
(matusjan.capko@smail.unipo.sk)

Príspevky Erasmus+ – Ema Fričková
(ema.frickova@unipo.sk)

**Vážené kolegyně, vážení kolegovia,
milé študentky a milí študenti,**

so začiatkom nového akademického roka sa vám opäť prihovára náš časopis, alebo s novým číslom nášho časopisu sa začína aj nový akademický rok. V každom prípade bude tento akademický zasa iný ako všetky predchádzajúce. Isteže, nebude menej náročný, ale verme, že ani extrémne ťažší ako predchádzajúce. Pre naše dve fakulty, umiestnené vo vysokoškolskom areáli, nás teraz po rekonštrukcii učební bude čakať rekonštrukcia väčšiny kancelárií, kabinetov a obidvoch dekanátov. Pre takmer dvesto našich kolegov to bude znamenať nútené vysťahovanie do provizórnych priestorov, kde však nebudú musieť zotrvať dlhšie, ako si to budú vyžadovať ich pedagogické povinnosti. Verím, že tento problém zvládnú s chladnou hlavou, trpezlivosťou a empatiou, rovnako ako ich kolegovia z iných častí budovy, ktorí im možno budú musieť poskytnúť miestnosti. Študentov sa však tieto zmeny nedotknú takmer vôbec. Rovnako nás bude čakať implementácia viacerých projektov na Fakulte zdravotníckych odborov, ktorá dlhodobo zápasí s nedostatkom výučbových priestorov pre stále pribúdajúcich študentov. Takmer všetky fakulty sa potom musia urýchlene pripraviť na príchod pracovných skupín na posúdenie žiadostí o posúdenie akreditovaných alebo novo predkladaných odborov habilitačných a vymenúvacích (profesorských) konaní. Zrejme budú zverejnené aj výsledky periodického hodnotenia vedeckovýskumnej činnosti vysokých škôl, o ktorých, verme, že sa nás negatívne nedotknú alebo iba minimálne, podobne ako v súčasnosti rezonujúca konsoolidácia verejných financií.

V každom prípade nemáme zatiaľ dôvod nehladiť s optimizmom do začiatku akademického roka a verme, že nám prinesie nové úspechy v štúdiu, vede, výskume aj zvelaďovaní našej Alma Mater. Prajem vám všetkým úspešný akademický rok!

Peter KÓNYA
rektor PU

Vydavateľ univerzitného časopisu NA PULZE je prevádzkovateľom, ktorý spracúva osobné údaje podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES. Autori príspevkov majú právo byť označení ako autori a rozhodnúť o spôsobe takéhoto označenia. V prípade, že autor príspevku zašle do redakcie príspevok, v znení ktorého uvedie svoje autorstvo spolu s menom, priezviskom a akademickým, či vedeckým titulom, s príspevkom budú zároveň zverejnené aj tieto údaje autora. Pravidlá spracúvania osobných údajov sú dostupné na webovom sídle vydavateľa: <http://www.unipo.sk/odkazy/ochrana-os-udajov>. Osobné údaje autorov budú prevádzkovateľom spracúvané najdlhšie rok po skončení vydávania univerzitného časopisu NA PULZE.

OBSAH

na pulze univerzity

Slávnostné otvorenie akademického roka	2
Príhovor rektora PU pri otvorení akademického roka	6
Čestný doktorát PU si prevzal biológ prof. Vincenzo De Feo	10
Rekonštrukcia VŠA napreduje, ostávajú posledné mesiace	11
Deti z Prešovskej detskej univerzity ohúril „Svet gombička“	12
Budúci zdravotníci dostanú nové simulačné centrum	14
Na pôde Prešovskej univerzity sa konal V. medzinárodný kongres rusínskeho jazyka	15

na fakultách

Prešovská univerzita sa otvára svetu cez program Erasmus+	16
Inštitút edukológie a sociálnej práce na Európskej konferencii	18
Inštitút anglistiky a amerikanistiky na južnej pologuli	20
Erasmus mobilita ma vnútorne obohatila	21
Geografická exkurzia v Belgicku a Holandsku (1)	22
Geografická exkurzia v Belgicku a Holandsku (2)	24
Profesor o mätovej odrode „KRISTÍNKA“ na ZŠ Montessori cesta	26

Vedecké mosty medzi Slovenskom a Uzbekistanom	27
Za profesorom Jánom Harčárom	28
ERASMUS+ mobilita v Uzbekistane	30
FMEO otvorila magisterské štúdium v angličtine	31
Neuromarketingový výskum podporený Plánom obnovy	32
Ako sme sa hrali a učili – Juniáles 2025	33
Tri krajiny, jeden cieľ	34
Športáčik – leto plné pohybu, zábavy a nových zážitkov	35
Odborný seminár pre učiteľov základných a stredných škôl	36
Šport nás spája!	37

umenie a literatúra

Peter Kostelník – Tu som začal	38
--------------------------------------	----

úspešný absolvent

Rozhovor s trénerom, ktorý žije basketbalom	40
---	----

očami študentov

Môj obohacujúci semester v Trondheime	42
Z Nórska až po Jadran: Hľadanie zmysluplnej ekovýchovy	44
Odborná inšpirácia a nové akademické prepojenia v Prahe	46

SLÁVNOSTNÉ OTVORENIE AKADEMICKÉHO ROKA

Mária DUDOVÁ-BAŠISTOVÁ

Nový akademický rok 2025/2026 oficiálne slávnostným podujatím otvorila Prešovská univerzita v Prešove (PU) 23. septembra 2025. Pri tejto príležitosti si ocenenia za svoju aktívnu činnosť prevzalo viacero študentov a zamestnancov, ktorými vyzdvihli ich významné dosiahnuté výsledky. Podujatie za prítomnosti stoviek hostí sa uskutočnilo v priestoroch Divadla Jonáša Záborského v Prešove. Medzi hosťami bol aj predseda vlády Robert Fico.

Predposledný septembrový utorok sa vyše štyristo hostí zišlo v priestoroch divadla, aby spoločne slávnostne otvorili ďalší akademický rok 2025/2026. Spolu s najvyššími akademickými funkcionármi zo Slovenska i zahraničia boli prítomní aj zástupcovia štátnej a verejnej správy, miestnej samosprávy, partneri z vedecko-výskumnej oblasti spolu so zástupcami cirkví, náboženských spoločností a podnikateľskej sféry.

Z HISTÓRIE ŠKOLSTVA

So svojim príhovorom sa prítomným príhovoril hostiteľ podujatia, rektor Prešovskej univerzity v Prešove Dr. h. c. prof. PhDr. Peter Kónya, PhD. V úvode pripomenul historické mílniky, ktoré sa spájajú s vysokoškolským vzdelávaním v Prešove. „Práve o takomto čase pred 360 rokmi, v jeseni 1665, dospeli delegáti hornouhorských stolíc a slobodných kráľovských miest po viacerých poradách k rozhodnutiu založiť v slobodnom kráľovskom meste Prešove Kolégium, ako prvú a jedinú evanjelickú vysokú školu v Uhorsku. Takisto ďalšie tohtoročné akademické výročie je späté s dejinami Prešovského Kolégia, resp. aj našej univerzity. V roku 1815, teda pred dvesto desiatimi rokmi, sa začalo na Prešovskom kolégiu prednášať právo,“ uviedol rektor a historik Peter Kónya.

BILANCIA UPLYNULÉHO AKADEMICKÉHO ROKA

V rámci príhovoru rektor hodnotil, čo sa v minulom akademickom roku podarilo. „V uplynulom roku bol odovzdaný ďalší kompletne rekonštruovaný študentský domov na Námestí Mládeže a začala nová etapa obnovy študentského domova na Exnárovej ulici. Po jej ukončení v aktuálnom akademickom roku bude univerzita ako jediná verejná vysoká škola disponovať kompletne zrekonštruovanými ubytovacími kapacitami pre viac ako 2000 študentov.“ Univerzita tiež skončila prenájom svojich stravovacích zariadení a prevádzkuje ich už vo vlastnej réžii. Popri komfortnom ubytovaní tak po predpokladanej rekonštrukcii študentskej jedálne bude študentom poskytnuté i moderné stravovanie. Rovnako prebehli práce ako výmena kotlov v študentských domovoch na Ul. 17. novembra, zníženie tepelnej náročnosti tzv. Starého internátu či rekonštrukcia plaveckého bazéna v budove Vysokoškolského areálu (VŠA). Potreba zvýšenia bezpečnosti si vyžiadala inštaláciu turniketov v študentských domovoch na Ul. 17. novembra aj implementáciu projektu kybernetickej bezpečnosti za pol milióna eur. Svoju činnosť začalo Arteterapeutické centrum, popri centre poradenstva

pre študentov. Odštartovala tiež realizácia projektu Podpory duševného zdravia študentov v sume 550 000 eur.

Z prostriedkov plánu obnovy výrazne navýšili granty pre doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov. Univerzita sa orientuje aj na oblasť zahraničných vzťahov, zúčastnila sa niekoľkých európskych a zámorských veľtrhov vzdelávania. Rovnako došlo k výraznému nárastu študentských aj učiteľských mobilit v rámci programu Erasmus - vyslaných aj prijatých. Prešovská univerzita získala i ďalšie významné projekty. Ide o rekonštrukciu tepelného hospodárstva vo VŠA za viac ako milión eur a vybudovanie Simulačného centra Fakulty zdravotníckych odborov vo výške 10 miliónov eur. Najviditeľnejšou, najmohutnejšou a najvýznamnejšou stavbou, prebiehajúcou počas celého akademického roka, bola a stále je obnova budovy VŠA. Zahŕňa okrem tzv. výmeny plášťa stavby takisto modernizáciu tepelného hospodárstva s tepelnými čerpadlami a vlastnou solárnou elektrárnou v celkovej výške 10 133 333 eur. Realizuje sa za plnej prevádzky v najväčšom objekte univerzity, čo nevyhnutne sprevádzajú aj nutné obmedzenia a istý diskomfort. „Chcem sa preto úprimne poďakovať všetkým našim

zamestnancom vo VŠA, ktorí sa priamo podieľali na príprave budovy pre stavebné práce, aj tým, ktorí sa s pochopením prispôbili zmenenej situácii," ďakoval rektor.

VÍZIA BUDÚCNOSTI

Rekonštrukcia bude pokračovať aj v najbližších mesiacoch, s predpokladaným ukončením prác v máji 2026. Okrem toho s novým akademickým rokom prichádzajú i nové výzvy. „Čaká nás reakreditácia odborov habilitačných a vymenúvacích konaní, transformácia učiteľských študijných programov, či plnenie úloh, vyplývajúcich z často akcentovaných výkonnostných zmlúv, ktorých úspešné plnenie nezávisí iba od nás a neraz je v rozpore s trendmi ako je masifikácia či internacionalizácia vzdelávania.“ Rektor Peter Kónya v závere poďakoval všetkým zamestnancom univerzity za ich prácu, ktorú vykonali i vykonávajú, a študentom zaprial úspešné štúdium. „Vybrali ste si za miesto, kde chcete získať univerzitný diplom, Prešovskú univerzitu. Som presvedčený, že ste urobili správne a svoje rozhodnutie neoľutujete. V prvom rade sa vám chcem poďakovať za to, že ste sa rozhodli ostať študovať na Slovensku. A to napriek lavíne informácií alebo skôr dezinformácií, aké je naše vysoké školstvo nekvalitné a aké dôležité je získať kvalitné vzdelanie v zahraničí," zdôraznil Kónya.

EPIDÉMIA EXODU

Vo svojom príhovore rektor zvlášť vyzdvihol kvalitu školstva na Slovensku. „Akoby epidémiu covidu vystriedala ďalšia epidémia, epidémia exodu, odchodu do cudziny. Je tragédiou, že viac ako polovica stredoškolákov zamýšľa nielen študovať, no dokonca pokračovať vo svojom živote v zahraničí. Pritom väčšina týchto správ, dehonestujúcich naše vysoké školstvo a vychvalujúcich to zahraničné, nie je pravdivá. Za posledné roky pomerne dobre poznám systém vysokého školstva u našich západných, severných aj južných susedov a dovoľm si povedať, že nie je lepší než ten náš a ich vysoké školy sa v porovnateľných kategóriách nelíšia od našich," zdôraznil rektor Kónya s tým, že programy ako Erasmus stále ponúkajú slovenským študentom možnosť absolvovania časti štúdia v zahraničí. „Keďže nemalá časť študentov v zahraničí sa už domov nevráti, pri týchto vysokých počtoch hrozí, že Slovensko permanentne prichádza o tisíce príslušníkov mladšej inteligencie, ktorí tu o niekoľko rokov budú chýbať. Preto by sa mali v krátkom čase spojiť kapacity všetkých zainteresovaných strán s cieľom systematickej propagácie štúdia na slovenských vysokých školách, aby sa spomalil odliv mladých ľudí do cudziny.“ Vyzdvihol to ako záujem tak vysokých škôl, ako aj celej spoločnosti. „Aby

nová generácia ten povestný tretí groš z rozprávky nechala doma, nie pre islandských, kanadských či holandských dôchodcov. Vo vzťahu k spomínanému plánovaniu života v zahraničí z dôvodu vyššej životnej úrovne chcem ako historik podoznieť, že v uplynulých storočiach vždy boli krajiny, kde sa žilo lepšie ako u nás a napriek tomu tu naši predkovia ostali a vybudovali to, čo tvorí našu prítomnosť," apeloval Peter Kónya.

UNIVERZITY AKO PÔDA BEZ IDEOLÓGIE

Spomenul aj na fakt, že v súčasnosti je možné v zahraničí pozorovať snahy o zideologizovanie akademického prostredia, posudzovanie akademikov podľa postojov k niektorým politickým či etickým otázkam a personálne čistky v duchu tejto ideológie. „To všetko je však nezlučiteľné s podstatou univerzít a princípmi, ktorými sa po stáročia riadili. Akademická pôda musí stáť mimo ideológie, politického boja, kádrovania a iných negatívnych zásahov. Iba tak ostane akademickou pôdou a univerzity univerzitami. Popri tom univerzity ako konzervatívne inštitúcie, založené na tradičných hodnotách našej civilizácie, sú povinné zachovávať a ďalej odovzdávať tieto hodnoty, na ktorých je založený svet ako ho poznáme. V tomto duchu majú pozitívne vplývať na svojich študentov a chrániť ich pred politickou a ide-

ologickou manipuláciou a radikalizáciou, ktorá môže mať pre všetkých nepredvídateľné dôsledky," zdôraznil rektor PU Peter Kónya.

PREMIÉR O PU: VÝSLEDKY SÚ IMPOZANTNÉ

Počas slávnostného otvorenia sa prítomným prihovoral aj predseda vlády SR doc. JUDr. Robert Fico,

CSc. „Chcem zablahoželať vašej univerzite. Jej výsledky sú impozantné, najmä ak si uvedomíme vysoký počet zahraničných študentov," zhodnotil premiér. Uviedol tiež, že školstvo môže očakávať navýšenie financií. „Napriek dramatickej konsolidácii, ktorú musíme realizovať, máme rozhodnutie, že v roku 2026 dôjde k navýšeniu finančných prostriedkov v kapitolách školstva, vo

všetkých vrstvách školstva, a rovnako aj v zdravotníctve. V porovnaní rokov 2025 a 2026 toto navýšenie bude predstavovať 300 miliónov eur," konkretizoval Robert Fico. Premiér taktiež vyjadril svoje želanie, aby ponuka univerzity čo najviac zodpovedala potrebám praxe.

Foto: Peter HALKO, ml.

Prešovská univerzita si stále udržiava status štvrtej najväčšej verejnej vysokej školy na Slovensku s počtom študentov približujúcim sa číslu 8500, študujúcich v celkovo 128 bakalárskych, 102 magisterských a 87 doktorandských študijných programoch. Z tohto počtu predstavujú asi 1570 (takmer 18 %) zahraniční študenti, čo dokladá vysokú mieru internacionalizácie štúdia, obvyklú na významných zahraničných univerzitách.

ZOZNAM OCENENÝCH

Za významný prínos vo vede a umení udeľuje rektor Prešovskej univerzity v Prešove Dr. h. c. prof. PhDr. Peter Kónya, PhD., Cenu rektora za akademický rok 2024/2025 týmto tvorivým zamestnancom Prešovskej univerzity v Prešove:

Filozofická fakulta:

za významný prínos vo vede v skupinách vedných odborov: humanitné vedy – jazykoveda a vedy o literatúre
prof. PhDr. Marte Součkovéj, PhD.
doc. Mgr. et Mgr. Jánovi Gavurovi, PhD.

Gréckokatolícka teologická fakulta:

za významný prínos vo vede v odbore humanitné vedy – teológia
doc. dr. Jurijovi Popovičovi

za významný prínos vo vede v odbore historické vedy
prof. PhDr. ThDr. Danielovi Slivkovi, PhD., LL.M.

Fakulta humanitných a prírodných vied:

v skupine vedných odborov fyzika a vedy o Zemi
prof. RNDr. Mariánovi Reiffersovi, DrSc.

v skupine vedných odborov zdravotné vedy

RNDr. Daniele Hegeduš Grejtákovéj, PhD.

v skupine vedných odborov vedy o živej prírode a ekológia
doc. RNDr. Marte Mydlárovej Blaščákovéj, PhD.

Pedagogická fakulta:

v skupine vedných odborov pedagogické vedy
PaedDr. Janke Ferencovej, PhD., univ. doc.

Pravoslávna bohoslovecká fakulta:

v skupine vedných odborov spoločenské a behaviorálne vedy
prof. PhDr. ThDr. Andrejovi Máteľovi, PhD.

v skupine vedných odborov humanitné vedy - teológia
ThDr. Vladimírovi Kocvárovi, PhD.

Fakulta športu:

v skupine vedných odborov vedy o športe
Mgr. Petrovi Bakalárovi, PhD., univ. doc.

Fakulta zdravotníckych odborov:

v skupine vedných odborov zdravotné vedy
PhDr. Matúšovi Kozelovi, PhD.

Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín - Ústav rusínskeho jazyka a kultúry

prof. PhDr. Júlii Dudášovej, DrSc.
za významný prínos vo vede v skupinách vedných odborov: jazykoveda a vedy o literatúre, za kritickú pramennú edíciu „Život a dielo profesora Štefana Tóbika.“

Cena rektora za inovácie a vedecký objav udeľuje rektor Prešovskej univerzity v Prešove:

Ing. Ivane Ondrijovej, PhD.

z Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu

Cena rektora za akademický rok 2024/2025 sa udeľuje za vedecký výstup týmto tvorivým zamestnancom Prešovskej univerzity v Prešove do 40 rokov:

Pedagogická fakulta:

v oblasti výskumu: vedy o športe
Mgr. Daniele Falat Leütterovej, PhD.

Fakulta manažmentu, ekonomiky a obchodu:

v oblasti výskumu: ekonomika

a manažment

Mgr. Martinovi Rigelskému, PhD.

Fakulta športu:

v oblasti výskumu: vedy o športe
Mgr. Beáte Ružbarskej, PhD.

Fakulta zdravotníckych odborov:

v oblasti výskumu: zdravotnícke vedy
RNDr. Jánovi Tóthovi, PhD.

Za najlepšiu katedrovú webstránku sa Cena rektora za akademický rok 2024/2025 udeľuje tvorivým zamestnancom Prešovskej univerzity v Prešove:

Gréckokatolícka teologická fakulta:

prof. ThDr. PaedDr. Ing. Gabrielovi Paľovi, PhD.
z Katedry spoločenských a humanitných vied GTF PU za Webstránku „Probačná a mediačná klinika.“

Fakulta manažmentu, ekonomiky a obchodu:

doc. Ing. Sylviu Jenčovej, PhD.
za Webstránku Katedry financií, účtovníctva a matematických metód FMEO PU

Cena rektora za AR 2024/2025 / štipendium z vlastných zdrojov odovzdávaná študentom za úspešnú reprezentáciu PU v Prešove na slávnostnom otvorení AR 2025/2026 dňa 23. 9. 2025

Filozofická fakulta:

Bc. Martin Feník
Matúš Nemec

Fakulta manažmentu, ekonomiky a obchodu:

Mgr. Erika Kormaníková
M.Sc. Dáriuš Župina

Fakulta športu:

Matej Komloš
Kamila Novotná

Gréckokatolícka teologická fakulta:

Mgr. Jana Ferencová

Pedagogická fakulta:

Bc. Jakub Zahorček

Fakulta zdravotníckych odborov:

Bc. Tímea Lutášová
Bc. Júlia Repková
Bc. Janka Sihelská

Fakulta humanitných a prírodných vied:

Bc. Eliška Opettová
Bc. Tamara Petrušová

Pravoslávna bohoslovecká fakulta:

Mgr. Oleksandr Dovhosh

PRÍHOVOR REKTORA PU PRI OTVORENÍ AKADEMICKÉHO ROKA

Peter KÓNYA

Honorate Domine Presidente Gubernaculi Rei Publicae Slovaciae,
Honorati Domini Primarii Civitatis, Excelentiae Domini et Dominae
Consules, Excelentiae Domines Archiepiscopi, Episcopi, Domini
et Dominae Ablegati, Rectores Magnifici, Decani Spectabiles,
Honorabiles, Profesores, Docentes et Doctores Universitatis
Nostrae, Grati Amici et Hospites Almae Matris Nostri!

Vážený pán predseda vlády Slovenskej republiky, Vážení páni
primátori, Excelencie pani generálna konzulka, honorárni konzuli,
Excelencie vážení páni arcibiskupi, biskupi a zástupcovia cirkví,
Vážení páni a panie poslanci a poslankyne, Magnificencie rektori,
Spektability dekaní, Honorability, Vážení zamestnanci univerzity,
ctení priatelia a hostia našej Alma Mater!

Na úvod mi prosím dovoľte, aby som sa Vám rovnako ako každý rok predovšetkým poďakoval za to, že ste poctili svojou prítomnosťou našu akademickú slávnosť. Toto moje poďakovanie Vám, predstaviteľom verejnej a štátnej správy, cirkví a náboženských spoločností, zastupiteľských úradov, poslancom Národnej rady, vyššieho územného celku a mestského zastupiteľstva, rektorom, prorektorom a dekanom zahraničných a slovenských univerzít a predstaviteľom podnikateľskej sféry, patrí aj za priazeň a pomoc, ktorú našej univerzite dlhodobo prejavujete. Vám profesorom, docentom a ďalším pedagogickým i nepedagogickým zamestnancom univerzity za Vašu neľahkú prácu, odvádzanú pre našu Alma Mater a Vám, milí študenti za to, že ako naši poslucháči šírite a po absolvovaní štúdia ďalej budete šíriť dobré meno našej univerzity.

Milé kolegyně a kolegovia, študentky a študenti, vzácní hostia!

Už po jedenásty raz mám príležitosť prihovoriť sa Vám, akademickému obci a našim vzácnym hosťom pri príležitosti otvorenia nového

akademického roka. Rovnako ako pred rokom, aj teraz sa stretávame v týchto krásnych priestoroch Divadla Jonáša Záborského, avšak sme o rok starší a skúsenejší, rovnako ako naša univerzita a vôbec svet okolo nás. Meníme sa všetci ako podľa okridleného latinského príslovia *Tempora mutantur, et nos mutamur in illis*. Časy sa menia a my sa meníme s nimi, aj keď iste v horizonte jedného roka si tieto zmeny sotva povšimneme. V priebehu stáročí zasa väčšina zmien zapadne prachom zabudnutia a prekryjú ich nové a nové skutočnosti meniaceho sa sveta. Niektoré z nich však predsa ostávajú, ich odkaz pretrváva a rezonuje naprieč nasledujúcimi generáciami. Tie si ich potom pripomínajú ako viac alebo menej významné výročia.

Aj v tomto roku môžeme vymenovať niekoľko významných historických medzníkov v celej spoločnosti, ako i v dejinách vysokoškolského vzdelávania v Prešove. Práve o takomto čase pred tristo šesťdesiatimi rokmi, v jeseni 1665, dospeli delegáti hornouhorských stolíc a slobodných kráľovských miest po viacerých poradách k rozhodnutiu založiť

v slobodnom kráľovskom meste Prešove Kolégium, ako prvú a jedinú evanjelickú vysokú školu v Uhorsku. Po jeho založení, postavení a otvorení v nasledujúcich dvoch rokoch sa tak mesto Prešov dostalo na mapu vysokoškolského vzdelávania vo vtedajšej Európe. Kolégium, existujúce s kratšími či dlhšími prestávkami a pod rôznymi názvami počas viac ako nasledujúceho štvrttisícročia, významným spôsobom ovplyvňovalo nielen kultúrny a spoločenský život v meste, ale rezonovalo ešte dlho po svojom faktickom zániku počas väčšiny 20. storočia. Bez neho, jeho ducha a jeho dedičstva by sa Prešov ťažko stal centrom akademického vzdelávania v druhej polovici 20. storočia a následne na jeho sklonku potom sídlom univerzity.

Takisto ďalšie tohtoročné akademické výročie je späté s dejinami Prešovského Kolégia, resp. aj našej univerzity. V roku 1815, teda pred dvesto desiatimi rokmi, sa začalo na Prešovskom kolégiu prednášať právo. Vznikol tak právnický kurz, neskôr ústav a z neho potom právnická akadémia a fakulta. Vďaka tomu sa prešovské vysoké školstvo pred

viac ako dvoma storočiami posunulo na kvalitatívne inú úroveň, keď popri skôr existujúcom teologickom vzdelávaní získalo významný svetský rozmer. Právnické štúdium prilákalo v nasledujúcom storočí do Prešova niekoľko tisíc študentov z celej krajiny aj zahraničia, medzi nimi aj takých ako bol Lajos Kossuth či Pavol Országh Hviezdoslav. Práve vďaka nemu rezonoval potom Prešov v akademickom prostredí nielen Uhorska a monarchie, ale celého stredoeurópskeho priestoru. Aj keď v modernom období prešovská právnická fakulta, ktorá r. 1919 musela odísť do Miškovca, už obnovená nebola, má významné miesto v historických tradíciách našej univerzity.

Toto výročie má pritom aj ďalší, dodnes nesmierne aktuálny rozmer. Prvým profesorom práva na kolégiu bol známy prešovský advokát Štefan Thomka, ktorý podobne ako jeho nástupca profesor Andrej Csupka vykonával svoju pedagogickú činnosť bez nároku na akúkoľvek odmenu. To azda nepotrebuje komentár, aj keď tým nechcem povedať, že by mali naši pedagógovia vyučovať zadarmo. Aj v súčasnosti sú takí profesori, docenti a ďalší kolegovia, ktorí dajú prednosť akademickému prostrediu pred lepšie ohodnotenou praxou, a to nielen v súkromnom sektore. Žiaľ, asi oveľa viac je tých, čo uprednostnia finančné ohodnotenie v inej sfére pred tabuľkovými akademickými platmi.

Samozrejme, nemožno opomenúť ani jednoznačne najvýznamnejšie jubileum tohto roku: osemdesiate výročie víťazstva nad fašizmom a konca druhej svetovej vojny. Udalosti spred osemdesiatich rokov zásadným spôsobom ovplyvnili a predurčili všetky oblasti života vtedajšieho sveta a rezonujú dodnes. Oslobodenie spod okupácie a porážka fašistických režimov umožnili nielen obnovenie predvojnových pomerov, ale viedli k masívnej demokratizácii spoločnosti a dynamickejšiemu rozvoju aj vysokého školstva. Vysokoškolské vzdelanie prestalo byť záležitosťou nepočetnej elity, ale

dostalo sa k širším vrstvám obyvateľstva, do mnohých menších miest. Univerzity a vysoké školy sa stali doslova prístupné širokým vrstvám, čo platí rovnako na oboch stranách železnej opony. Práve vtedy došlo aj k obnoveniu vysokého školstva v Prešove a založeniu našej bezprostrednej inštitucionálnej predchodkyne Univerzity Pavla Jozefa Šafárika s dvoma zakladajúcimi fakultami, jednou v Košiciach a druhou v Prešove.

Popri obrovskom rozvoji vzdelanosti a kultúry však povojnové obdobie prinieslo aj nové ideológie a politické či svetonázorové prúdy. S tým, ako sa vládnuca ideológia presadzovala naprieč celou spoločnosťou majú iste skúsenosti ešte mnohí z nás. Ani demokratický slobodný svet neostal však ušetrený nových trendov, spejúcich k popieraniu tradičných hodnôt, kozmopolitizmu a globalizácii. V súčasnosti, desaťročia po páde „železnej opony“ sme tak opäť svedkami zápasu moderných ideológií na národnej, nadregionálnej i globálnej úrovni. Je prirodzené, že nové moderné politické smery a ideológie sa snažia získať mladých ľudí, ktorí sú tradične revoluční, naklonení rýchlym radikálnym riešeniam rôznych negatívnych javov. Sme svedkami toho, ako na západe alebo za oceánom prenikajú aj na univerzitnú pôdu, ktorú sa snažia zneužiť pre politický boj.

V dôsledku týchto snáh dochádza k úsiliu premeniť univerzity na arénu politického boja a zároveň ich zbaviť veľkej časti tradičných atribútov, ako je akademická samospráva, sloboda prejavu a tradičné akademické orgány, resp. tituly. Univerzity sú pritom jednými z najstarších permanentne a bez zásadných zmien fungujúcich inštitúcií v Európe. Vo väčšine krajín kontinentu pôsobia viac ako pol tisícročia a celkovo sú súčasťou našej civilizácie už vyše deväťsto rokov. Univerzity sú konzervatívne, tradičné inštitúcie, opierajúce sa o stáročne práva a slobody. Inak by tu totiž už dávno neboli, ale vládnuce ideológie počas uplynulých storočí, by si ich pretvorili na svoj obraz a svoje ciele.

No nepodarilo sa to ani absolutizmu, ani osvietenstvu a ani „izmom“ 20. storočia.

Pred niekoľkými rokmi sme aj na Slovensku museli čeliť snahám o deštrukciu akademických slobôd, najmä útoku na akademickú samosprávu. Tento zápas aj keď neskončil víťazstvom, tak aspoň nie podľa predstáv vtedajšej moci. Rovnako môžeme v zahraničí pozorovať v súčasnosti snahy o zideologizovanie akademického prostredia, posudzovanie akademikov podľa postojov k niektorým politickým či etickým otázkam a personálne čistky v duchu tejto ideológie. To všetko je však nezlučiteľné s podstatou univerzít a princípmi, ktorými sa po stáročia riadili. Akademická pôda musí stáť mimo ideológie, politického boja, kádrovania a iných negatívnych zásahov. Iba tak ostane akademickou pôdou a univerzity univerzitami.

Popri tom univerzity ako konzervatívne inštitúcie, založené na tradičných hodnotách našej civilizácie sú povinné zachovávať a ďalej odovzdávať tieto hodnoty, na ktorých je založený svet ako ho poznáme. V tomto duchu majú pozitívne vplyvať na svojich študentov a chrániť ich pred politickou a ideologickou manipuláciou a radikalizáciou, ktorá môže mať pre všetkých nepredvídateľné dôsledky. Malo by sa to stať aj významnou súčasťou tretej misie univerzít.

Pred rokom som na tomto mieste okrem iného vymenoval aj to, aké úlohy, výzvy i ohrozenia nás čakajú v novom, teraz už uplynulom akademickom roku. Teraz môžem skonštatovať, že všetky tieto aj iné úlohy naša univerzita splnila a s výzvami aj ohrozeniami sa úspešne vyrovnala.

Našej univerzite sa naďalej darí udržať si postavenie štvrtej najväčšej verejnej vysokej školy na Slovensku s počtom študentov približujúcim sa číslu 8500, študujúcich v celkovo 128 bakalárskych, 102 magisterských a 87 doktorandských študijných programoch. Z tohto počtu predstavujú asi 1570 (takmer 18%) zahraniční

študenti, čo dokladá vysokú mieru internacionalizácie štúdia, obvyklú na významných zahraničných univerzitách.

Univerzita sa dlhodobo snaží čo najviac skvalitniť podmienky štúdia svojim poslucháčom. V uplynulom roku bol odovzdaný ďalší kompletne rekonštruovaný študentský domov, na Námestí Mládeže a začala nová etapa obnovy študentského domova na ul. Exnárovej. Po jej ukončení v aktuálnom akademickom roku bude univerzita ako jediná verejná vysoká škola disponovať kompletne zrekonštruovanými ubytovacími kapacitami pre viac ako 2000 študentov. Chcem pripomenúť, že na začiatku tejto veľkorysej obnovy bola rekonštrukcia interiérov dvoch najväčších objektov, Starého a Nového internátu na ul. 17. novembra v roku 2018, vďaka dotácii asi 2,5 milióna Eur, poskytnutej vládou SR. Bez nej by sme sa teraz obnovenými internátmi chváliť nemohli. Dovoľujem si preto využiť túto príležitosť a ešte raz za túto pomoc poďakovať.

V minulom akademickom roku sa univerzita rozhodla ukončiť prenájom svojich stravovacích zariadení a prevádzkovať ich vo vlastnej réžii. Tá bude predpokladať masívnu rekonštrukciu najmä študentskej jedálne do modernej podoby, dôstojnej 21. storočia. Samozrejme, vedie nás pri tom najmä snaha poskytnúť našim študentom nielen komfortné ubytovanie, ale aj podmienky na moderné stravovanie.

Napriek stiesneným podmienkam počas rekonštrukčných prác vo VŠA začalo činnosť Arteterapeutické centrum, popri centre poradenstva pre študentov. Začala sa rovnako realizácia projektu Podpory duševného zdravia študentov v sume 550 000 Eur. Z prostriedkov plánu obnovy sme v minulom akademickom roku výrazne navýšili granty pre doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov popri financiách našej internej grantovej agentúry. Za významné vedecké aktivity študentov spome-

niem aspoň spojenie s posádkou Medzinárodnej vesmírnej stanice na orbite na začiatku minulého semestra.

V oblasti zahraničných vzťahov sa dlhodobo orientujeme na stabilizáciu našich pozícií v stredoeurópskom akademickom priestore. Popri tom sa univerzita zúčastnila niekoľkých európskych a zámorských veľtrhov vzdelávania (v Delhi a Sandiegu) s cieľom skvalitniť svoju prezentáciu vo svete, najmä v online priestore. V minulom roku prebiehal a v súčasnosti je v poslednej fáze Audit internacionalizácie vysokých škôl, realizovaný z prostriedkov Plánu obnovy v celkovej výške 612 000 Eur. Kvôli vysokému počtu zahraničných študentov, študujúcich v slovenčine sa zaviedli intenzívne kurzy slovenského jazyka a akreditácia študijných programov v angličtine potom viedla k realizácii kurzov anglického jazyka pre učiteľov. V uplynulom roku došlo k výraznému nárastu študentských aj učiteľských mobilít v rámci programu Erasmus, a to rovnako vyslaných ako aj prijatých.

V minulom akademickom roku pokračovala veľkorysá obnova univerzitnej infraštruktúry. Popri spomínanej rekonštrukcii internátov prebehli práce ako výmena kotlov v študentských domovoch na ul. 17. novembra, zníženie tepelnej náročnosti Starého internátu, či rekonštrukcia plaveckého bazéna v budove VŠA. Potreba zvýšiť bezpečnosť zamestnancov a študentov univerzity si vyžiadala nielen inštaláciu turniketov v študentských domovoch na ul. 17. novembra, ale aj implementáciu projektu kybernetickej bezpečnosti za pol milióna Eur.

Na sklonku uplynulého akademického roku získala univerzita ďalšie významné projekty, ktorých implementácia sa začala v lete. Mám na mysli najmä rekonštrukciu tepelného hospodárstva vo VŠA za viac ako milión Eur a vybudovanie Simulačného centra Fakulty zdravotníckych odborov vo výške 10 miliónov Eur.

Jednoznačne najviditeľnejšou, najmohutnejšou a najvýznamnejšou stavbou, prebiehajúcou počas celého akademického roka bola a stále je obnova budovy VŠA, zahŕňajúcu okrem tzv. výmeny pláštá stavby takisto modernizáciu tepelného hospodárstva s tepelnými čerpadlami a vlastnou solárnou elektrárnou v celkovej výške 10 133 333 Eur. Pritom už v tejto etape práce vygenerovali nie marginálnu sumu za bezpečné likvidovanie azbestu zo starého pláštá budovy. Vzhľadom na to, že táto obrovská rekonštrukcia má byť úspešne ukončená na jar r. 2026, musí sa nevyhnutne realizovať pri plnej prevádzke budovy, ktorá je najväčším objektom univerzity, čo viedlo k viacerým obmedzeniam pri výučbe aj pri pracovnom komforte našich zamestnancov. Samozrejme, pri takom počte dotknutých osôb sa to neobišlo bez emócií a prehnaných reakcií, vrátane pozývania štátnych orgánov, televízie či listov vedeniu rezortu školstva. Privolané kontroly však nezistili žiadne pochybenia na strane univerzity. Drvivá väčšina našich študentov a zamestnancov prejavila však empatiu a dokázala fungovať v stiesnených podmienkach a zmenenom režime. Chcem sa preto úprimne poďakovať všetkým našim zamestnancom vo VŠA, ktorí sa priamo podieľali na príprave budovy pre stavebné práce aj tým, ktorí sa s pochopením prispôbili zmenenej situácii.

To sú iba niektoré momenty zo života univerzity a jej úspechy, dosiahnuté v predchádzajúcom akademickom roku. Chcem pripomenúť, že ich umožnili aj také skutočnosti, ako ukončenie nezmyselného finančného tlaku na vysoké školy, zmena komunikácie s ministerstvom a opäť rozpočet, ktorý nám dovoľuje nielen prežiť, ale aj aspoň minimálny rozvoj.

Neznamená to však, že pominuli všetky ohrozenia. Ako žiadny predchádzajúci, ani tento akademický rok nebude ľahký. Čaká nás reakreditácia odborov habilitačných a vymenúvacích konaní, transformácia

učiteľských študijných programov, či plnenie úloh, vyplývajúcich z často akcentovaných výkonnostných zmlúv, ktorých úspešné plnenie nezávisí iba od nás a neraz je v rozpore s trendmi ako je masifikácia či internacionalizácia vzdelávania.

Z vonkajších negatívnych faktorov ostáva významným ohrozením stále pokračujúca vojna u našich východných susedov, hroziaca zadržiavaním našich študentov či nepriamo neúmerným nárastom cien energií alebo ďalšími, v súčasnosti nepredvídateľnými dôsledkami. Pri ambícii zachovania vysokej miery internacionalizácie sa musíme usilovať zahraničných študentov diverzifikovať medzi viaceré regióny Európy a Ázie. Pozitívom je, že opatrenia na ozdravenie štátnych financií sa zatiaľ priamo nedotkli a ani v nasledujúcom roku by sa nemali dotknúť rozpočtu vysokých škôl.

Záverom si dovoľm obrátiť sa na Vás, študentov našej univerzity, najmä poslucháčov prvých ročníkov. Vybrali ste si za miesto, kde chcete získať univerzitný diplom Prešovskú univerzitu. Som presvedčený, že ste urobili správne a svoje rozhodnutie neolútujete. V prvom rade sa vám chcem poďakovať za to, že ste sa rozhodli ostať študovať na Slovensku. A to napriek lavíne informácií alebo skôr dezinformácií, aké je naše vysoké školstvo nekvalitné a aké dôležité je získať kvalitné vzdelanie v zahraničí. Šíria sa rôznymi kanálmi, od priateľov, rozličných celebrit internetu, médií až po výchovných poradcov na stredných školách alebo priamych návštev, najmä z českých univerzít.

Akoby epidémiu Covidu vystriedala ďalšia epidémia, epidémia exodu, odchodu do cudziny. Je tragédiou, že viac ako polovica stredoškôľakov zamýšľa nielen študovať, no dokonca pokračovať vo svojom živote v zahraničí. Pritom väčšina týchto správ, dehonestujúcich naše vysoké školstvo a vychvalujúcich to zahraničné, nie je pravdivá. Za posledné roky pomerne

dobře poznám systém vysokého školstva u našich západných, severných aj južných susedov a dovoľm si povedať, že nie je lepší, než ten náš a ich vysoké školy sa v porovnateľných kategóriách nelíšia od našich. Pritom programy ako Erasmus ponúkajú všetkým slovenským študentom možnosť absolvovania časti štúdia v zahraničí, dokonca na viacerých univerzitách. Aj keď sa negatívne informácie o vysokých školách už tradične stali vyhľadávanou témou pre niektoré médiá aj istých politikov, stále akoby sme si neuvedomovali možný tragický dosah týchto dezinformácií. Keďže nemalá časť študentov v zahraničí sa už domov nevráti, pri týchto vysokých počtoch hrozí, že Slovensko permanentne prichádza o tisíce príslušníkov mladej inteligencie, ktorí tu o niekoľko rokov budú chýbať. Budú chýbať v národnom hospodárstve, v kultúre, vzdelávaní, ale aj v podobe ich potomkov na stredných školách, ktoré ešte stále hrdo vykazujú, koľkých absolventov majú v zahraničí.

Preto by sa mali v krátkom čase spojiť kapacity všetkých zainteresovaných strán, vysokých škôl, ich reprezentácií, štátnych úradov aj stredných škôl s cieľom systematickej propagácie štúdia na slovenských vysokých školách, aby sa spomalili odliv mladých ľudí do cudziny. Pritom vôbec nie iba v záujme vysokých škôl, ale celej slovenskej spoločnosti a rovnako našej budúcnosti. Aby nová generácia ten povestný tretí groš z rozprávky nechala doma, nie pre islandských, kanadských či holandských dôchodcov. Vo vzťahu k spomínanému plánovaniu života v zahraničí z dôvodu vyššej životnej úrovne chcem ako historik podotknúť, že v uplynulých storočiach vždy boli krajiny, kde sa žilo lepšie ako u nás a napriek tomu tu naši predkovia ostali a vybudovali to, čo tvorí našu prítomnosť.

Vrátim sa však k Vám, našim študentom. Vybrali ste si univerzitu s viac ako tristo päťdesiatročnou tradíciou a viac ako dvoma stovkami kvalitných študijných programov. Zároveň

je to univerzita v jednom z najkrajších miest našej krajiny. Sloganom našej univerzity je *Quamvis Eruditio*, teda *Viac ako vzdelanie*. Vedenie univerzity chce a urobí patričné kroky na to, aby tieto slová naplnilo konkrétnym obsahom, prinášajúcim pridanú hodnotu Vášmu štúdiu. Tým, ktorí prichádzajú z väčšej diaľky, poskytuje univerzita ubytovanie v zmodernizovaných, zrekonštruovaných študentských domovoch. Ďalej Vám univerzita ponúka mnohostranné možnosti pre športové a kultúrne aktivity. Komplex športovísk v jej areáli, vrátane telocvični, športovej haly, rekonštruovaného atletického štadióna a krytej plavárne budú iste pre mnohých miestom relaxu a trávenia voľného času. Kultúrne aktivity študentov už dlhodobo saturujú umelecké súbory, spevokoly, či študentské divadlá. Osobitnými príležitosťami k voľnočasovým aktivitám sú rôzne festivaly a súťaže, predovšetkým Akademický Prešov. Ďalšie možnosti Vám poskytuje aj samotné mesto Prešov so svojimi kultúrnymi, športovými i reštauračnými zariadeniami. Mnohí z Vás sa budú iste venovať aj študentskej vedeckej odbornej činnosti a využívať modernú výskumnú infraštruktúru univerzity. Verím, že využijete všetky pozitívne možnosti, ktoré Vám štúdium v Prešove bude ponúkať a aj počas študijných pobytov na iných univerzitách, aj po ukončení štúdia sa budete hlásiť k našej univerzite a šíriť o nej objektívny a pozitívny obraz.

Nakoniec by som sa chcel obrátiť na Vás, tvorivých, administratívnych a prevádzkových zamestnancov našej univerzity a poďakovať Vám za prácu, ktorú ste v uplynulom neľahkom období, často bez zodpovedajúceho ohodnotenia, pre univerzitu vykonávali a vykonávate. Úplne na záver mi dovoľte zaželať študentom úspešné štúdium, zamestnancom veľa pracovných a osobných úspechov a Vám všetkým prítomným najmä pevné zdravie a šťastie. Našej univerzite potom už tradične prajme *Vivat, crescat et floreat!*

ČESTNÝ DOKTORÁT PU SI PREVZAL BIOLÓG PROF. VINCENZO DE FEO

Mária DUDOVÁ-BAŠISTOVÁ

Ďalšej výnimočnej osobnosti akademickej obce udelila Prešovská univerzita v Prešove (PU) čestný titul „doctor honoris causa“. Nositeľom akademického titulu sa stal prof. Vincenzo De Feo, PhD.

Prof. Vincenzo De Feo, PhD., je významný člen talianskej komunity v oblasti farmaceutickej biológie. Je odborníkom v oblasti farmaceutickej biológie organizmov, jeho vedecká činnosť sa zameriava aj na výskum potravinových zdrojov, možnosti ich obnovy a udržateľnosti, zabezpečenie ich vysokej kvality. Spolupracuje s významnými inštitúciami v Taliansku a vo svete vrátane Slovenska. Tejto osobnosti sa Vedecká rada Prešovskej univerzity na svojom minuloročnom decembrovom zasadnutí tajným hlasovaním rozhodla udeliť čestný titul „Doctor honoris causa“ (Dr. h. c.).

Významný spolupracovník Prešovskej univerzity

„Prof. Vincenzo De Feo, PhD., je známy výsledkami svojej vedeckej práce, publikačnými výstupmi a riešením vedeckých projektov na národnej a medzinárodnej úrovni, o čom svedčia aj medzinárodné ohlasy na jeho vedecko-výskumnú a pedagogickú činnosť. Je dôležité pripomenúť aj to, že prof. De Feo, PhD., sa zaslúžil o rozvoj slovenskej vedy v oblasti biologických vied, o čom svedčí dlhodobá spolupráca s pracoviskami Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove (FHPV

PU), Katedrou biológie a Katedrou ekológie,“ uviedol o ocenenom Dr. h. c. prof. PhDr. Peter Kónya, PhD., rektor Prešovskej univerzity, počas pondelkového udeľovania ocenenia. „Vedecká spolupráca sa uskutočňuje aj v oblasti získavania a výmeny rastlinných extraktov a štúdiu ich zloženia, ako aj ich biologického účinku v podmienkach in vivo a in vitro. Dlhodobá vzájomná spolupráca viedla k dosiahnutiu významných vedeckých výsledkov, ktoré boli publikované v renomovaných medzinárodných časopisoch,“ vyzdvihol rektor.

Osobnosť zvúcného mena

Odborné znalosti a zručnosti profesora De Feo sú zamerané na éterické oleje, flavonoidy, antioxidanty, rastlinné extrakty, liečivé rastliny, chémiu prírodných produktov, fytochemikálie, bioaktivitu prírodných látok, fytochemické analýzy, biomedicínu a medicínu liečivých rastlín. Predmetom vedeckého záujmu je i štúdium biologickej aktivity a chemické zloženie liečivých a potravinárskych rastlín a metabolitov, ich antimikrobiálnu a antibiofilmovú aktivitu. „Významné výsledky dosiahol v oblasti štúdiu chemických a biologických účinkov liečivých rastlín a ich metabolitov

v centrálnom nervovom systéme, pri liečbe leukémie, pri alelopatii,“ vymenovala prof. MVDr. Janka Poráčová, PhD., MBA, dekan FHPV PU v Prešove.

Profesor De Feo je autorom a spoluautorom viac ako 409 vedeckých publikácií vo vedeckých časopisoch medzinárodného významu a tiež vyše 280 abstraktov v rámci účasti na medzinárodných a národných konferenciách. Je členom viacerých vedeckých spoločností, má bohaté redakčné a edičné aktivity, získal viackrát významné ocenenia špičkového vedca.

„S prof. De Feo, PhD., máme dlhodobú spoluprácu aj v oblasti pedagogickej činnosti, kde sa doktorandi, pedagogickí a výskumní pracovníci zúčastňovali výmenných projektov na jeho pracovisku a následne na Fakulte humanitných a prírodných vied,“ konštatovala dekan Poráčová, ktorá mu zároveň za túto spoluprácu poďakovala a vyjadrila z nej veľkú radosť.

Pri príležitosti slávnostného udelenia čestného doktorátu „doctor honoris causa“ sa prítomným prihovril aj ocenený prof. Vincenzo De Feo prednáškou pod názvom „Rastliny hovoria: Fantastická symfónia vesmíru“.

Čestný titul „Doctor honoris causa“ je najvyšším ocenením, ktoré môže akademická inštitúcia udeliť. Univerzita ho udeľuje poprednej osobnosti, ktorá svojím celoživotným dielom podstatne prispela k šíreniu myšlienok humanizmu, demokracie a porozumenia medzi národmi, a to v oblasti vzdelávania, vedy, umenia alebo politiky. Táto osobnosť významom a dosahom svojho diela a pôsobenia prekročila hranice krajiny, v ktorej pôsobí, a zaslúžila sa aj o rozvoj vzdelávania, vedy a kultúry.

Foto: Peter HALKO, ml.

REKONŠTRUKCIA VŠA NAPREDUJE, OSTÁVAJÚ POSLEDNÉ MESIACE

Mária DUDOVÁ-BAŠISTOVÁ

Rekonštrukčné práce na objekte Vysokoškolského areálu (VŠA) Prešovskej univerzity napredujú každým dňom. Hotové sú už takmer tri štvrtiny celkovej plochy. Do finále by mali dôjsť na jar budúceho roku. Denne sa na obnove podieľajú desiatky pracujúcich.

Po štyridsiatich rokoch sa komplex budov Prešovskej univerzity dočkal svojej rozsiahlej rekonštrukcie. Ide o obnovu univerzitného areálu, ktorá zahŕňa výmenu pôvodného hliníkového plášťa za novú fasádu, modernizáciu vykurovacieho systému a vzduchotechniky a taktiež aj rozsiahle zateplenie. Na strechách budov pribudnú fotovoltické panely, ktoré prispejú k zníženiu energetickej náročnosti. Súčasťou obnovy je aj inštalácia nových výťahov.

Ide o dosiaľ najväčšiu jednorazovú investíciu a finančne najnáročnejšiu rekonštrukciu v histórii Prešovskej univerzity. Financie v objeme desať miliónov eur získala univerzita vďaka Plánu obnovy, časť peňazí pochádza zo zdrojov univerzity.

„Potrebovali sme napríklad vyriešiť problematiku tieniacej techniky. Sú to relatívne vysoké zdroje rádovo v státisícoch eur, ktoré idú nad rámec tohto projektu,“ informoval prorektor pre

stratégiu a marketing prof. Ing. Peter Adamišin, PhD. Aktuálne sa rekonštrukcia nachádza vo svojej druhej fáze, pričom vedenie od nej očakáva približne 60-percentnú úsporu energií.

„Primárnym cieľom bolo zabezpečiť, aby táto budova, ktorá má viac ako 40 rokov, dokázala efektívne fungovať ďalšie desaťročia. To znamená zabezpečiť jej kompletnú obnovu a zároveň sa pokúsiť v maximálnej možnej miere zvýšiť jej energetickú efektívnosť,“ uviedol prorektor Adamišin.

Harmonogram prác postupuje podľa plánu, trvať budú i počas aktuálneho akademického roka. Celková obnova by mali byť hotová na jar 2026. Miest, kde aktuálne práce prebiehajú a sprevádzajú ich zvýšená hlučnosť či prašnosť, sa môže dotknúť i výučba v upravenom režime.

„Darí sa nám vždy dohodnúť so zhotoviteľom a v špeciálnych prípadoch

vieme zmierniť intenzitu prác alebo výučbu presunúť do iných častí objektu, napríklad do už zrekonštruovaných priestorov,“ vysvetlil prorektor.

Na priebehu rekonštrukcie pracuje denne 50 až 70 ľudí. Aktuálne sú vo fáze, keď sú hotové takmer tri štvrtiny z celého objektu.

„Máme hotových približne 70 percent stavby,“ informoval zástupca generálneho dodávateľa Matúš Tkáč. V súčasnosti prebiehajú práce na zateplení objektu, výmene fasád a práce na strešných konštrukciách.

„Ostáva nám najväčší objekt - objekt A, kde je potrebná kompletná výmena okien, fasády, v interieri robíme výmenu svietidiel a výmenu vykurovania,“ konkretizoval Tkáč. Stretli sa dosiaľ aj s neočakávanými komplikáciami? *„Je to stavba, na stavbe riešime problémy za pochodu, ale sme stavbári a vyriešime všetko k spokojnosti.“* Ako zástupca zhotoviteľa zdôraznil: *„Rekonštrukciu robíme za plného chodu univerzity, ale musím pochváliť univerzitu, že je nápomocná k tomu, aby sa táto rekonštrukcia zrealizovala úspešne a k spokojnosti každej zo strán.“*

Medzi najviditeľnejšie časti rekonštrukcie, ktoré vníma aj externá verejnosť, patrí obnova okien. *„Na budove je potrebné vymeniť 9200 štvorcových metrov pôvodných hliníkových okien, čo je veľmi významná časť tohto zníženia energetickej náročnosti,“* uviedol Matúš Tkáč.

Zmluvný termín ukončenia prác je v máji 2026.

Foto: TASR/Veronika MIHALIKOVÁ

DETI Z PREŠOVSKÉJ DETSKEJ UNIVERZITY OHÚRIL „SVET GOMBIČKA“

Mária DUDOVÁ-BAŠISTOVÁ

Prešovská detská univerzita (PDU), ktorú organizuje Prešovská univerzita (PU) v Prešove, tento rok svojim zvedavým malým študentom priblížila, že je „Svet gombička“. Ide aj o odkaz na aktuálne 80. výročie založenia Organizácie spojených národov (OSN).

Učebne a auly Prešovskej univerzity v Prešove sa opäť zaplnili. Nastala však značná veková obmena. Počas prvých prázdninových dní (30. 6. – 4. 7.) sa na pôde PU uskutočnila 18. Prešovská detská univerzita. Záujem zo strany zvedavých žiakov pretrváva, opäť si svoje vedomosti z rôznych oblastí obohatilo takmer 230 bakalárčikov a magisterčikov.

Svet gombička s pestrou paletou poznatkov

Aktuálny ročník sa niesol pod názvom „Svet gombička“. Asociuje

nielen dobré žitie vo svete, ale je najmä apelom na významné výročie. „Tento rok si pripomíname 80 rokov založenia OSN, čo je aj našim hlavným mottom. Preto i tohtoročná detská univerzita je zameraná viac politologicky,“

uviedol doc. PhDr. Martin Javor, PhD., riaditeľ Centra celoživotného a kompetenčného vzdelávania (CCKV PU) a jeden z hlavných organizátorov PDU. Ide tiež o pomyselný odkaz na spájanie. „Ako gombička spája, tak aj OSN

spája všetky štáty,” skonštatovala Mgr. Stanislava Šuščáková z CCKV PU. Aktuálny ročník bol zameraný na oblasť politológie, ale priniesol aj rôzne informácie z prírody, deti si mohli vyrábať vlajky, motýle, naučili sa viac o minulosti a niekdajších cechoch, hrade, spestrením sa stala skupina historického šermu či stále aktuálna prednáška dnešnej doby o digitálnom detoxe. Novinkou tohto ročníka bola matematika, keďže, ako skonštatovali organizátori, „čísla sú pre všetkých spoločné“. PDU prebiehala najmä v interiéri a exteriéri PU, ale malí študenti zavítali i do Krajského múzea. Tak tiež ich prišli navštíviť pracovníci z Krajskej organizácie cestovného ruchu a bližšie im priblížili projekt Legendarium. „Aby sa naše deti dozvedeli a vedeli, čo všetko v kraji máme,“ zdôraznila Stanislava Šuščáková.

Záujem neutícha, vychovávajú si budú-cich študentov

Pre deti bol pripravený pestrý päťdňový program. Tento rok sa vzdelávalo 133 bakalárčiekov a 91 magisterčiekov. „Každý rok k nám prichádza plno detí, o ktoré sa stará

naš už zohratý tím,” povedal docent Javor. A žiadnou prekážkou nebol ani fakt, že v čase organizovania Prešovskej detskej univerzity sa ešte len rozbiehali letné prázdniny. „O vzdelávanie v lete je zo strany detí obrovský záujem,” konštatoval riaditeľ. S čím by teda mali odchádzať domov deti, ktoré absolvujú PDU? „Verím, že tu nadviažu nové priateľstvá, zažijú príjemný čas a hlavne ich chceme učiť cez dejiny, politológiu, skrz rôzne tvorivé dielne tomu, že demokracia, ktorú máme, nevznikla len tak, no bolo potrebné o ňu bojovať. Prostredníctvom tohto ročníka sa budeme snažiť predstaviť celé moderné dejiny až dosiaľ. Deti by si mali odnieť základné znalosti o vývoji sveta aj geografických, historických i politických faktoch,” uviedol M. Javor. Počas aktuálneho týždňa sa vzdelávali žiaci v rámci bakalárčeka (1. stupeň ZŠ) a magisterčeka (2. stupeň). A stáva sa, že tí, ktorí sem raz prídu, sa vracajú aj opakovane.

„Áno, deti sa vracajú, minimálne polovica je tých, ktoré tu už boli i v minulosti,” skonštatovala Šuščáková s tým, že väčšiu prevahu počtom majú chlapci. Vzdelávanie

deti ukončili záverečnou prácou. Vyvrcholením PDU bola slávnostná promócia. „Význam našej PDU je obrovský. Pre šírenie dobrého mena univerzity a tiež dúfam, že z týchto detí raz vyrastú naši študenti,” zaževal si docent Javor.

Foto: Peter HALKO ml.

BUDÚCI ZDRAVOTNÍCI DOSTANÚ NOVÉ SIMULAČNÉ CENTRUM

Mária DUDOVÁ-BAŠISTOVÁ

Ministerstvo školstva sa zameralo na prípravu budúcich lekárov a zdravotníkov. V rámci toho budú vďaka výzve vybudované simulačné centrá zamerané na skvalitnenie prípravy budúcich zdravotníkov. Prostredníctvom nich budú môcť študenti nadobudnúť skúsenosti v podmienkach kopírujúcich realitu ešte pred nástupom do praxe.

Výzvu Simulačné centrá na vysokých školách vyhlásilo Ministerstvo školstva počas minuloročnej jesene. Spolufinancovanie projektu je vďaka Európskej únii v rámci Programu Slovensko. Do výzvy sa zapojili a možnosť získať financie využili všetky verejné vysoké školy, ktorých súčasťou sú zdravotnícke a lekárske študijné odbory.

„Pri simulačnej výučbe riešia medicínske situácie, ktoré verne napodobňujú realitu. Na simulátoroch si nacvičia všetko potrebné, zlepšia svoje zručnosti a tým aj starostlivosť o ich budúcich pacientov. Vďaka simulátorom budú študenti pripravení efektívnejšie reagovať na požiadavky praxe,“ zdôraznil na margo výzvy štátny tajomník pre vysoké školstvo a akademický výskum Mgr. Róbert Zsembera.

Projekty, ktoré boli z výzvy podporené, si kladú za cieľ vznik nových

a modernizáciu už existujúcich simulačných centier. Financie budú použité na zabezpečenie špičkového vybavenia, najmodernejších simulátorov, výučbových technológií, taktiež vďaka nim budú k dispozícii inovatívne učebné priestory a tiež prispejú k aktualizácii študijných programov. Pôjde o programy všetkých zdravotníckych odborov. Úspešnou vo svojej žiadosti sa stala aj Prešovská univerzita v Prešove. Vďaka výzve ministerstva získa 10 miliónov eur, ktoré budú investované do Simulačného výučbového centra Fakulty zdravotníckych odborov Prešovskej univerzity v Prešove.

O efektívnosti využívania prostriedkov pri realizácii takýchto projektov sa štátny tajomník Mgr. Róbert Zsembera mohol osobne presvedčiť už počas svojej osobnej návštevy Prešovskej univerzity v letnom semestri minulého akademického roka. V sprievode rektora PU

prof. PhDr. Petra Kónyu, PhD., prorektora pre stratégiu a marketing prof. Ing. Petra Adamišina, PhD., kvestorky PU Ing. Márie Novákovej, PhD. a dekanke Fakulty zdravotníckych odborov PU doc. PhDr. Štefanie Andraščíkovej, PhD., MPH, a predsedníčky Akademického senátu PU PaedDr. Mgr. Heleny Galduňovej, PhD., si pozrel už otvorené priestory simulačnej učebne pre študentov – budúcich záchranárov. Po obhliadke vyjadril svoju spokojnosť s modernizáciou a vyjadril vieru, žeby univerzita ešte mohla, za pomoci Ministerstva školstva, v tomto trende pokračovať.

To sa stalo skutočnosťou vďaka úspešnosti vo výzve a schválení balíka financií. Prešovská univerzita v Prešove sa tak so svojím simulačným centrom zaradi do skupiny jedenástich simulačných centier, ktoré budú podporené sumou 63 miliónov eur. Vybudované budú celkovo na deviatich vysokých školách.

Podporené projekty majú dôležitý význam a značný dopad na vzdelávanie, rovnako tiež napomáhajú zvyšovaniu kvality zdravotnej starostlivosti a konkurencieschopnosti zdravotníckeho sektora na Slovensku.

Foto: Andrej SCHLANK

NA PÔDE PREŠOVSKÉJ UNIVERZITY SA KONAL V. MEDZINÁRODNÝ KONGRES RUSÍNSKEHO JAZYKA

Dominika NOVOTNÁ

Od 10. do 12. septembra 2025 sa Prešovská univerzita v Prešove stala hostiteľom V. medzinárodného kongresu rusínskeho jazyka. Hlavným organizátorom je Ústav rusínskeho jazyka a kultúry Prešovskej univerzity. Na kongrese so svojimi referátmi vystúpili rusínski lingvisti, odborníci na rusínsku literatúru, kultúru, históriu, ale aj aktivisti a ľudia z praktickej jazykovej sféry zo Slovenska, Česka, Poľska, Ukrajiny, Maďarska, Rumunska, USA, Talianska, Kanady, Chorvátska, Srbska.

Kongres svojím príhovorom otvorila riaditeľka Ústavu rusínskeho jazyka a kultúry doc. PhDr. Anna Plišková, PhD., univer. prof., ktorá pripomenula, že toto podujatie sa koná v Roku rusínskeho jazyka, ktorý bol vyhlásený Okrúhlym stolom Rusínov Slovenska, a zároveň v roku 30. výročia kodifikácie rusínskeho jazyka na Slovensku. Plišková v príhovore vyzdvihla prácu ľudí z rusínskych masmédií, divadla, ale aj prácu svojich mladých kolegov Zdenky Citriakovej, Michala Pavliča a doktorandky Dominiky Novotnej, ktorí sa postarali o organizáciu kongresu.

Na slávnostnom otvorení kongresu boli prítomní i ctení hostia

- rektor Prešovskej univerzity Dr. h. c. prof. PhDr. Peter Kónya, PhD., riaditeľka Centra jazykov a kultúr národnostných menšín doc. Mgr. Annamária Kónyová, PhD., z Úradu splnomocnenca vlády SR pre národnostné menšiny Mgr. Kristína Pekárová a druhý viceprimátor mesta Prešov Mgr. Peter Krajňák.

V. medzinárodný jazykový kongres sa konal po desiatich rokoch od posledného, štvrtého kongresu. Organizátori zmenili štruktúru kongresu a orientovali ho na prezentovanie dosiahnutých výsledkov rozvoja rusínskeho jazyka vo všetkých oblastiach rusínskeho národnostného

života za posledných desať rokov v jednotlivých štátoch, kde žijú Rusíni, a taktiež na reflexiu nevyriešených otázok i perspektív.

Počas troch dní si mohli účastníci kongresu vypočuť referáty v deviatich sekciách, z ktorých bola jedna plenárna a tri sekcie obsahovali diskusné príspevky, ktoré okrem iného reflektovali témy spoločného rusínskeho jazyka pre všetky štáty, dialektologického slovníka alebo rusínskeho školstva.

Diskutovalo sa aj o procese zavádzania rusínskych bohoslužobných textov do cirkevnej praxe, o možnostiach rozvoja scénickej reči či aktivizácii rusínskej mládeže a práce s ňou. Organizátori taktiež dali priestor aj rusínskym organizáciám a inštitúciám, ktoré prezentovali svoju prácu.

Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.

Foto: archív autorky

PREŠOVSKÁ UNIVERZITA SA OTVÁRA SVETU CEZ PROGRAM ERASMUS+

Ema FRIČEKOVÁ

Univerzity môžu vďaka programu Erasmus+ rozvíjať medzinárodnú spoluprácu nielen v rámci Európy, ale aj celosvetovo. Prešovská univerzita (PU) dlhodobo úspešne získava podporu na implementáciu projektov Medzinárodnej kreditovej mobility (KA171) a v akademickom roku 2024/2025 privítala na svojich pracoviskách študentov a učiteľov z partnerských univerzít z Ghany, Albánska, Uzbekistanu, Kene či Ukrajiny.

V októbri 2024 sa školenia na Katedre ekológie Fakulty humanitných a prírodných vied PU zúčastnili dvaja vedeckí pracovníci z University of Energy and Natural Resources, Sunyani, Ghana – vedúci Department of Fisheries and Water Resources, Dr. Amos Asase, ktorý sa venuje ichtyológii, a jeho kolega Dr. Peter Sanful, člen toho istého oddelenia a zároveň riaditeľ Centre for Grants, Research and Innovation (CeGRI), ktorý sa odborne zameriava na limnológiu a biochémiu vody.

Počas ich školenia sa pod vedením RNDr. Radoslava Smoľáka, PhD. venovali v laboratóriu praktickej identifikácii zooplanktónu, predvažne na afrických vzorkách. V rámci popularizácie vedy a programu Erasmus+ vystúpili so svojimi prednáškami pre študentov Gymnázia Moyzesova v Košiciach a Gymnázia Adama Raymana v Prešove. Na prednáškach pre stredoškóľakov predstavili históriu a tradície Ghany, svoju domácu univerzitu a priblížili svoje vedecké aktivity. V rámci spoznávania Slovenska navštívili

Bratislavu a Košice a absolvovali príjemnú túru na Popradské pleso.

Semestrálne študentské mobility boli realizované v zimnom semestri na Filozofickej fakulte, inštitúte politológie, ktorý privítal Viktoriiu Sichak z partnerskej Uzhhorod National University, Užhorod, Ukrajina. Na Gréckokatolíckej teologickej fakulte, katedre spoločenských a humanitných vied študovala Yana Mishedchenko z West Ukrainian National University, Ternopil, Ukrajina. Vďaka programu Erasmus+ mali obe študentky možnosť zaradiť sa k domácim študentom PU a absolvovať štúdium v študijných programoch politológia a probačná a mediálna práca.

V letnom semestri 2026 prebehli školenia a študentské mobility za účelom stáže aj na Katedre biológie na Fakulte humanitných a prírodných vied PU z partnerskej univerzity University of Tirana, Albánsko. Mobility boli zamerané na oblasť molekulárnej biológie a genetiky. Dvojmesačnú stáž tu absolvoval Fuat Tatari, študent

na magisterskom stupni. Zapájal sa do rôznych výskumných aktivít a so slovenskými študentmi a realizoval výskum telesného zloženia na základe antropometrických a bioimpeďančných parametrov u mladých dospelých, prevádzal izoláciu DNA, spektrofotometrické stanovenie koncentrácie DNA či elektroforézu. V laboratóriách molekulárnej genetiky sa venoval analýze génu FTO a pod vedením doc. MVDr. Sone Mačekovej, PhD. realizoval genotypizáciu real-time PCR. Výsledky svojho genetického výskumu využil aj pri písaní diplomovej práce, ktorú v júni 2025 úspešne obhájil a tiež pri

aktívnej participácii na Študentskej vedeckej, odbornej a umeleckej konferencii na Katedre biológie.

Krátkodobú stáž na doktorandskom stupni absolvovala aj Brikena Parlaku. Pod vedením doc. RNDr. Dany Dojčákovej, PhD. mala možnosť vyskúšať viacero metód molekulárno-genetických analýz, ako napr. izoláciu DNA, elektroforézu, spektrofotometriu, PCR, real-time PCR, či sangerovo sekvenovanie. Svoju stáž si obohatila pobytom na pracovisku oddelenia Národného referenčného centra pre hodnotenie neskorých účinkov chemických látok metódami genetickej toxikológie či exkurziou na Parazitologickom ústave Slovenskej akadémie vied v Košiciach. Albánski študenti mali spolu s našimi študentmi tiež možnosť vypočuť si inšpiratívny príbeh Mgr. Ivety Tóthovej, PhD., absolventky katedry biológie o tom, ako jej biologické vzdelanie ovplyvnilo profesijný život, alebo pozrieť si Botanickú záhradu v Košiciach.

Počas tohto semestra tiež PU privítala aj albánske kolegyně Prof. Assoc. Merita Xhetani a Prof. Dr. Mirela Lika z Department of Biology, Faculty of Natural

Sciences, ktoré svoju mobilitu zahájili prezentáciou svojho výskumu s názvom „Insights of albanian population genetic structure and exploring genetics biomarkers in recurrent pregnancy loss“. Počas svojho týždňového pobytu sa okrem prehliadky katedry biológie a jej laboratórií mali možnosť zúčastniť aj odbornej prednášky dr. Johna L. Pace, PhD. zo súkromnej univerzity Mid-Atlantic Christian University, NC. v USA, ktorého v danom čase katedra biológie hostila, alebo navštíviť Laboratórium lekárskej genetiky, Unilabs Slovensko, s. r. o., s ktorým katedra dlhodobo spolupracuje.

V máji 2025 Fakulta humanitných a prírodných vied, katedra ekológie privítala študentské a učiteľské mobility z partnerskej univerzity Bukhara Engineering Technological Institute, Uzbekistan. Dvaja mladí výskumníci, Dr. Sardor Orziev a Dr. Jahongir Dustov, a doktorand Maruf Kudratov sa mali možnosť zapojiť do rôznych vedeckých aktivít pod vedením doc. Ing. Lenka Bobuľskej, PhD., aktívne prispieť k výučbe počas Zmiešaného intenzívneho programu (BIP), ktorý sa v tom čase realizoval na univerzite

a tiež navštíviť neďaleké Vysoké Tatry.

Trojtyždňovú učiteľskú mobilitu na Filozofickej fakulte, inštitúte estetiky a umeleckej kultúry zrealizovala Dr. Anne Mwiti z Fine Art and Design a Prof. John Mugubi, PhD. z Department of Communication, Media, Film and Theatre Studies z partnerskej Kenyatta university, Nairobi, v Keni.

John Mugubi pod vedením doc. Mgr. Adriána Kvokačku, PhD. viedol prednášky na témy ako „Úvod do estetiky a africkej estetiky“, „Umelec, spoločnosť a publikum“ a „Priesečník estetiky a historickej nutnosti“. Anne Mwiti pod vedením doc. Mgr. Jany Migašovej, PhD. viedla workshopy a prednášky o umeleckej kreativite a výrazových prostriedkoch, koláži, súčasnej vizuálnej scéne v Nairobi a tiež sa zúčastnila maľby v rámci podujatia Noc múzeí.

Okrem pedagogických aktivít sa obaja učitelia zúčastnili na kultúrnych a spoločenských podujatiach, ktoré im umožnili spoznať východné Slovensko. Navštívili historické miesta v Prešove, ako je Konkatedrála svätého Mikuláša, absolvovali výlety do Vysokých Tatier (Štrbské Pleso), Levoče a Spišskej Kapituly. Navštívili tiež Slovenské technické múzeum Solivar v Prešove a zúčastnili sa divadelných a hudobných predstavení, napríklad baletu v Košiciach a opery Macbeth.

Tieto mobility, stáže a školenia posilnili medzinárodnú spoluprácu PU a tiež priniesli cenné skúsenosti pre domácich študentov a pedagógov. Študenti vďaka mobilitám získali jedinečnú šancu zažiť výučbu pod vedením zahraničných pedagógov, oboznámiť sa s novými metódami a prístupmi a rozšíriť si obzory. Zároveň mali možnosť spoznať rôzne kultúry, získať nové zručnosti a vytvoriť si medzinárodné kontakty.

Foto: Eva FRIČEKOVÁ

INŠTITÚT EDUKOLÓGIE A SOCIÁLNEJ PRÁCE NA EURÓPSKEJ KONFERENCII

Michaela SKYBA

Inštitút edukológie a sociálnej práce (IESP) Filozofickej fakulty (FF) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove sa opäť aktívne zúčastnil konferencie organizovanej Európskou asociáciou škôl sociálnej práce, ktorej je súčasne členom a má zastúpenie vo výkonnom výbore asociácie. S ohľadom na úspešný priebeh Európskej konferencie o vzdelávaní v sociálnej práci v roku 2023 v Porte sa asociácia rozhodla ďalej pokračovať vo vytváraní platformy pre spoluprácu a skvalitňovanie prípravy budúcich sociálnych pracovníkov a pracovníčok.

Témou tohtoročnej konferencie, konanej v dňoch 23. – 26. júna 2025 v Salzburgu, bola „sociálna prepojenosť“. Cieľ konferencie spočíval v reflexii potenciálu vzdelávania v sociálnej práci prispievajú ku sociálnej prepojenosti a ku podpore inkluzívnej, demokratickej a udržateľnej spoločnosti. IESP na konferencii reprezentovali dekanka FF PU a garantka odboru prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD., MBA; riaditeľka IESP doc. Mgr. Michaela Skyba, PhD.; členka IESP a tajomníčka EASSW doc. Ing. Mgr. Zuzana Poklembová, PhD.; členka IESP PhDr. Iveta Bendulová, PhD. a interné doktorandky IESP PhDr. Stela Richnavská a PhDr. Natália Vran-

ková v rámci projektov VEGA č. 1/0535/23 Integrácia ukrajinských migrantov a posúdenie náročnej životnej situácie spojennej s krízou vyvolanou vojnovým konfliktom optikou sociálnej práce a KEGA 034PU-4/2025 Transfer digitálnych technológií do inovácie metodiky odbornej praxe v pregraduálnej príprave študentov sociálnej práce II., ktorých hlavnou riešiteľkou je prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD., MBA. Úspešnosť aktívnej participácie umocňuje skutočnosť, že IESP znova obhájil svoju odbornú pozíciu na európskej úrovni v rámci tohto prestížneho podujatia svojimi výstupmi v posterovej sekcii akceptovanými a pozitívne

hodnotenými recenzentmi z celého sveta. Aktuálnosť tém vychádzala z potreby aktívneho prístupu k riešeniu výziev v sociálnej práci ako predpoklad rozvíjania inovatívnych modelov intervencií a podpory hodnôt ukotvených v teoretických východiskách presahujúcich do praktickej dimenzie sociálnej práce.

K prezentovaným témam IESP patrili „Sociálne bariéry starostlivosti o seba u komunitných sociálnych pracovníkov“; „Využívanie mobilnej aplikácie ASDetect ako inovácia depistáže klientov s poruchou autistického spektra“; „Holistické prepojenie/prepojenosť trauma-informovanej a kultúrne

senzitívnej praxe sociálnej práce a self-care pri riešení sociálnej izolácie a osamelosti migrantov s dôrazom na zlepšenie ich zdravia“; „Digitálne prepájanie algoritmických nástrojov v životnom štýle sociálnych pracovníkov“ a „Skúmanie využívania umelej inteligencie vo vzdelávaní sociálnej práce“. Tematické zameranie bolo v zhode s viacerými sekciami, ktoré sa zameriavali na úlohu sociálnej práce v časech demokratickej krízy, význam sociálnej práce pri podpore inkluzívnejšej spoločnosti, možnosti vzdelávania v sociálnej práci pri riešení sociálnej izolácie či osamelosti, úlohy starostlivosti o seba, metódy a prístupy ponúkané vzdelávateľmi budúcich sociálnych pracovníkov pri riešení každodenných výziev a i.

Konferenciu otvorili prof. Dr. Daniela Molzbichler, vedúca Katedry aplikovaných spoločenských vied, FH Salzburg; prof. Dr. Dominik Engel, riaditeľ a rektor FH Salzburg; Mag. Daniela Gutschi, ministerka spolkovéj krajiny Salzburgsko pre školstvo, verejné zdravie, ženy, rozmanitosť a rovnosť príležitostí; prof. Antoinette Lombard, prezidentka IASSW, Univerzita v Pretórii a prof. Christos Panagiotopoulos PhD., prezident EASSW, Univerzita v Nikózii.

Program konferencie bol prehľadne koncipovaný so zahrnutím prednášok od hlavných rečníkov, ktorými boli Darija Završek, Lisa Große, Karsten Giertz a Ruth Wodak, a tiež stretnutí záujmovej skupiny SIG, ktorej členkami sú prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD., MBA a doc. Ing. Mgr. Zuzana Poklembová, PhD. Cieľom jedného zo stretnutí záujmovej skupiny

pre starostlivosť o seba v sociálnej práci na Európskej konferencii o vzdelávaní v sociálnej práci 2025 v Salzburgu, ktorý bol prezentovaný v rámci workshopu členkami IESP, bolo podporiť a ďalej empiricky skúmať starostlivosť o seba medzi sociálnymi pracovníkmi, študentmi sociálnej práce a pedagógmi sociálnej práce a nadviazať medzikultúrne partnerstvá medzi univerzitami zamerané na rozvoj praxe starostlivosti o seba ako súčasť pregraduálneho a postgraduálneho vzdelávania v sociálnej práci. Účasť na konferencii podporila záujem inštitútu naďalej prehľbovať spoluprácu na medzinárodnej úrovni, ktorá je považovaná za základ pre ďalšie zlepšenie profesionálneho vzdelávania v oblasti sociálnej práce s rešpektom k rozmanitosti a jej ústredným hodnotovým rámcom uvedomujúc si dôležitosť sociálnej prepojenosti, súdržnosti a spolupatričnosti.

Foto: archív autorky

INŠTITÚT ANGLISTIKY A AMERIKANISTIKY NA JUŽNEJ POLOGULI

Zuzana NOVÁKOVÁ, Milan FERENČÍK

V čase od 22. do 27. júna 2025 hostila Univerzita v Queenslande v Brisbane, popredná austrálska vzdelávacia a výskumná inštitúcia, 19. ročník medzinárodnej pragmatickej konferencie IPrA 2025. Už pri vstupe do jej areálu sme vedeli, že nás čaká výnimočný týždeň vo výnimočnom prostredí, a že výmena slovenského horúceho leta za príjemne zimný Brisbane sa oplatí.

Konferenciu organizuje každé dva roky Medzinárodná pragmatická asociácia (The International Pragmatics Association, IPrA), a to vždy nielen vo významnom centre svetovej pragmatiky, ale aj v atraktívnom prostredí univerzitného kampusu. IPrA bola založená v roku 1986 a dnes združuje vedcov, odborníkov a záujemcov o pragmatiku zo 70 krajín sveta, ktorých spája záujem a snaha porozumieť jazyku v prirodzenom prostredí jeho používania. Práve vďaka tejto asociácii sa aj tento rok stretli jej členovia, vedci a odborníci, aby diskutovali o nových trendoch, výzvach a objavoch v oblasti pragmatiky a hľadali odpovede na otázky v rýchlom sa meniacom svete.

Hlavné mesto Queenslandu, Brisbane, nás privítalo stúpajúcimi a klesajúcimi ulicami, pozdĺž ktorých sa vedľa seba vypínali staré, ale zachované budovy a ukážky najmodernejšej architektúry. Očaril nás aj pulzujúci život pozdĺž rieky Brisbane, ktorú lemujú reštaurácie, podniky a dlhé promenády. Ústretovosť, srdečnosť a otvorenosť ľudí, s akou sme sa stretli bola prítomná aj na konferencii. Univerzitný kampus St. Lucia bol vynikajúcou voľbou organizátorov, keďže vytvoril priestor nielen na živé odborné debaty, ale aj na príjemné rozhovory pri káve. Jazerá s fontánami obklopené lavičkami a spev vtákov vytvárali príjemné pozadie konferenčného diania. Rôzne druhy stromov a rastlín dotvárali otvorenú a uvoľnenú atmosféru, ktorou dýchala konferencia IPrA 2025.

Už úvodné plenárne prednášky konferencie, jazyk v kontexte pôvodných obyvateľov či dotykový jazyk komunity ľudí so sluchovým a zrakovým postihnutím, nastavili tón pre menej tradičné pragmaticky orientované pohľady na jazyk. Záver konferencie patrilo uvažovaniu nad pragmatikou odpustenia a nad tým, ako interakcia tvaruje emócie, identitu a moc.

Nás najviac zaujal panel venovaný jazyku umelej inteligencie AI language and computational methods in pragmatic analysis (Jazyk umelej inteligencie a výpočtové metódy v pragmatickej analýze). Priniesol aktuálny pohľad na jazyk umelej inteligencie (UI) z perspektívy pragmatiky. V sérii prednášok sme si kladli otázku, či je jazyk UI zdvorilý a aké metódy môžeme v dnešnej dobe používať na analýzu rozsiahlych jazykových dát produkovaných ľuďmi aj generovaných UI.

V sekcii Toxic language across time and space (Toxický jazyk v čase a priestore), organizovanej Lucienom Brownom a Xi Chen, sme prezentovali príspevok s názvom From toxic language to physical violence: normalisation of impoliteness in political discourse (Od toxického jazyka k fyzickému násiliu: normalizácia nezdvorilosti v politickom diskurze), ktorý vznikol v spolupráci s Jonathanom Eddym a Soňou Haľkovou. Panel mal za cieľ rozšíriť diskusiu o prejavoch toxického jazyka v rôznych regiónoch a historických

obdobíach a zároveň poskytnúť platformu výskumníkom z východnej Ázie a globálneho Juhu. Odborníci v prezentáciách skúmali prejavy toxického jazyka v ľudskej interakcii, ako aj v komunikácii medzi človekom a umelou inteligenciou. Naša prezentácia rozšírila diskusiu o toxickom jazyku v politickom diskurze a načrtla spojitost medzi verbálnou a fyzickou agresivitou.

Veľmi zaujímavá bola aj séria prednášok na tému (Im)politeness: Regional variation ((Ne)zdvorilosť: regionálne rozdiely) organizovaná Jonathan Culpeperom, Mathew Gillingsom a Isolde van Dorstovou. Tá sa zamerala na rozdiely v (ne)zdvorilosti v rámci jedného jazyka naprieč regiónmi. Ďalšou témou bola pragmatika porozumenia, ktorá sa riešila v paneli s názvom Toward a Pragmatics of Understanding (K pragmatike porozumenia). Konferenčné rokovanie prebiehalo paralelne v 60 paneloch, takže výber toho, ktorý príspevok si vypočuť, nebol jednoduchý. Pri účasti viac ako 800 pragmatikov z celého sveta bola IPrA 2025 ďalším úspešným stretnutím svetovej pragmatickej komunity, ktoré reflektovalo aktuálne dianie v pragmatike a naznačilo jeho budúce smerovanie. Z konferencie v Brisbane sme si odniesli množstvo nových poznatkov a odborných inšpirácií, ktoré hodláme zúročiť v našom ďalšom výskume. Účasť na konferencii bola hrazená z prostriedkov KEGA č. 009PU-4/2023.

ERASMUS MOBILITA MA VNÚTORNE OBOHATILA

Monika IVANOVÁ

Geograf nechodí len s prstom po mape, ale snaží sa krajinu reálne spoznávať. Mnohí nadšenci sa vyberú do Brna, aby tam spoznali historické pamiatky, navštívili múzeá, galérie alebo si len tak posedeli na námestí pri dobrom pive. Dôvodom mojej návštevy, realizovanej v rámci programu Erasmus+, bolo stretnutie s pracovníkmi Ústavu pre výskum krajiny, hľadanie nových metód a prístupov v hodnotení historickej i súčasnej štruktúry krajiny, ako aj výmena skúseností.

Prvý deň mojej návštevy bol zameraný na oboznámenie sa so spôsobmi monitorovania a hodnotenia antropogénnych vplyvov na krajinu, sledovanie jej zmien v historickom kontexte, predikciu jej budúceho vývoja. Nakoľko geograf pre svoj výskum a komplexné poznanie krajiny musí byť s krajinou nevyhnutne spojený, druhý deň viedli moje kroky do terénu.

Naša exkurzia začala pri Brne v lokalite Kobyly. Kedysi sa tu rozprestieralo slané jazero s rozlohou 10 km² a maximálnou hĺbkou 10 m. Vzniklo v holocéne a počas stredoveku patrilo k najväčším českým jazerám. Hoci bolo v roku 1835 vysušené a následne využívané pre poľnohospodárske účely, v súčasnosti je na jeho území

vybudované biocentrum s mokradami, unikátnou flórou a faunou. V jeho blízkosti sa nachádzalo aj ďalšie slané jazero Čejč.

Nakoľko predmetom nášho výskumu bolo aj sledovanie antropogénnych vplyvov vo vinohradníckych oblastiach, našimi ďalšími zastávkami boli obce Čejkovice, Vrbice a Veľké Bílovce.

Malebná obec Čejkovice leží v okrese Hodonín. Pre milovníkov vína určite nie je neznáma. Stačí vyjsť do miestnych viníc, kde sa vám naskytne pohľad na mozaiku pôvodných vinogradov popretkávaných trávnatými porastami či úzkou líniovou vegetáciou. Miesto priam stvorené pre rozvoj cykloturistiky. Aj keď i tu sa začínajú prejavovať znaky veľkoplošného hospodárenia, zatiaľ si uchováva svoje čaro. Neupúta len malebnou prírodou, ale aj históriou. Tá je spojená s radom Templárov, ktorí chránili pútnikov cestujúcich do Svätej zeme. Postavili tu dnešný zámok, rozsiahle vínné pivnice a vysadili prvé vinohrady. Po zániku teplárskeho rádu prešli ich majetky na príslušníkov rímskokatolíckeho rádu Johanitov.

V obci sa snúbi história so súčasnosťou: úzke uličky s pôvodnými rodin-

nými domami a malým nádvorím, v okrajových častiach priestorovo väčšia výstavba mladšej generácie. Nájde sa tu aj dom T. G. Masaryka, ktorý tu žil od svojich šiestich rokov až do roku 1862. Naša exkurzia v Čejkoviciach skončila v areáli firmy Sonnentor, špecializujúcej sa na bioprodukciiu a ekologicky udržateľný prístup k prírode počas pestovania i v procese spracovania. Svojich návštevníkov láka vôňou bylín, ponúka príjemné posedenie v jej areáli či možnosť odniesť si nejaký suvení z ich produktov. Obec Vrbice patrí k tradičným vinohradníckym obciam južnej Moravy. Na Strážnom kopci tu vyrástlo niekoľko vínných pivníc zaborených do pieskovca. Najstaršia časť sa nazýva Na sklepech a vznikla už v druhej polovici 17. storočia.

Naša exkurzia skončila v obci Veľké Bílovice, jednej z najväčších vinárskych obcí Českej republiky. Už na prvý pohľad zaujme zdanlivo nekonečnými vinohradmi i plnými pivnicami vína. Príjemnú atmosféru dotvára aj kaplnka na vyvýšenine Hradištěk – Zimarky. Ponúka pohľad na Dolnomoravský a Dyjskosvratecký úval.

Foto: Sofia IVANOVÁ

GEOGRAFICKÁ EXKURZIA V BELGICKU A HOLANDSKU (PRVÁ ČASŤ)

Anton FOGAŠ

Počas štúdia geografických kombinácií na Fakulte humanitných a prírodných vied sú praktickým výstupom geografické exkurzie do zahraničia. V júni 2025 sme absolvovali sedemdnňovú exkurziu do Belgicka a Holandska. Navštívili sme unikátne kultúrno-historické klenoty týchto západoeurópskych štátov.

V dňoch 23. – 29. júna 2025 sa uskutočnila zahraničná exkurzia študentov geografických kombinácií pod vedením Mgr. Antona Fogaša, PhD. z katedry geografie smerom na západ Európy. Naším cieľom sa stalo Belgicko a Holandsko.

Z Prešova sme vyrazili v doobedňajších hodinách a po náročnom transfere cez Poľsko a Nemecko sme nad ránom vstúpili na územie Belgicka. Svojou rozlohou 30 667 km² sa Belgické kráľovstvo radí medzi malé európske štáty. Počet obyvateľov presahuje 11 700 000. Povrch Belgicka je s výnimkou juhovýchodu (pohorie Ardeny) pomerne fádny. Dominantnými sú roviny a pahorkatiny. V husto zaľudnenom Belgicku prebehla v ako prvej krajine kontinentálnej Európy už na začiatku 19. storočia priemyselná revolúcia. Celý región patrí aj v súčasnosti k najpriemyselnejším v Európe.

Našou prvou zastávkou sa stala metropola Brusel (200 000 obyv., aglomerácia vyše 1 mil. obyv., UNESCO). Je spájaná predovšetkým s hlavnými európskymi inštitúciami, je akýmsi nepísaným „hlavným mestom“ Európy. Prechádza tu pomyselná hranica medzi holandsky (flámsky) hovoriacim Flámskom a francúzsky hovoriacim Valónskom. Od čias Napoleona je už ale prevažne frankofónny. Naš autobus sme odstavili pri kultovom Atomiu z čias výstavy Expo 1958. Jeho 9 obrovských spojených kovových gulí predstavuje 165 miliónkrát zväčšený atóm železa. Z vyhliadkovej terasy v najvyššej guli vo výške viac ako 100 m sa nám naskytl panoramatický pohľad na celé mesto vrátane európskych architektonických miniatúr pod nami.

Brusel je multikultúrne mesto, čo sa prejavovalo na každom kroku. Stačí ísť metrom a na jednotlivých zastávkach človek pozoruje, akými

etnickými a religijnými štvrťami prechádza. Je to geografia v praxi. Jedným z najpôvabnejších námestí Európy je Veľké námestie (La Grand – Place). Raz za dva roky ho na niekoľko augustových dní ozdobí aj slávny kvetinový koberec. Radnica, Kráľovský dom, cechové domy, burza, Katedrála sv. Michala a Guduly, kultový cikajúci chlapček Manneken Pis, ktorý bol oblečený už aj v slovenskom kroji, Kráľovský palác, Bruselský park – to je výber len niekoľkých najvýznamnejších objektov, ktoré sme si pozreli v hlavnom meste.

Málokto vie, čím všetkým Belgičania obohatili svet. Okrem flámskeho umenia sú to najmä novodobé hranolky, vafle (gofry), čokoládové pralinky, komiks, saxofón. Samozrejme, hranolky, vafle a pralinky sme ochutnali a povestnú belgickú čokoládu sme si zobrali domov pre našich blízkych.

Na druhý deň sme vyrazili na celodenný okruh do troch belgických historických skvostov – Bruggy, Gent, Antverpy. Bruggy (117 000 obyv., UNESCO) patria k najmalebnejším mestám Belgicka a celej Európy. Majú prívlastok „Benátky severu“. Niektorí účastníci exkurzie si to hneď overili a plavba po kanáloch mesta bola silným zážitkom. Bruggy sú absolútnym vrcholom stredovekej architektúry. Atmosféra v meste sa podobá atmosfére múzea pod šírým nebom. Hlavné námestie (Markt) plné trhovníkov je lemované cechovými domami, z ktorých mnohé sú premenené na reštaurácie a kaviarne.

Námestiu dominuje 84 m vysoká zvonica (Belfort). Práve tu sa odohráva jedna z kľúčových scén čiernej komédie z roku 2008 „V Bruggách“ s hviezdny hereckým obsadením – C. Farrell, R. Fiennes, B. Gleeson a ďalší. Najkrajším a najhistoriknejším námestím Brugg je Burg. Už od nepamäti sa tu sústreďoval občiansky a náboženský život mesta. Okrem nepreberného množstva sakrálnych a svetských pamiatok (napr. najstaršia radnica v celom Belgicku z roku 1376) si zasluhuje pozornosť fenomén spájaný práve s týmto regiónom. Nazýva sa bekynáň. Bekyne boli ženy oddané Bohu, ale nestránila sa okolitého sveta. Od 12. storočia vytvorili zvláštne združenie v rámci rímskokatolíckej cirkvi. Okrem modlitieb sa sústreďovali najmä na charitatívnu činnosť. Hnutie sa šírilo postupne aj do ďalších krajín západnej a strednej Európy.

Neodmysliteľnou súčasťou hospodárskych aktivít nielen Brugg, ale celého Flámska bola od 15. do 18. storočia výroba gobelínov a tapisérií. V čase najväčšieho rozmachu pracovalo v tomto odvetví vyše 50 000 tkáčov. V súčasnosti je možné vidieť tieto nádherné výrobky so zlatými a striebornými niťami už iba v múzeách a na radniciach celého Belgicka. Nasledujúcou zastávkou bol Gent (262 000 obyv.), správne

stredisko provincie Východné Flámsko. Keďže značnú časť našej výpravy tvorili študenti kombinácie geografia a telesná výchova, Gent im bol známy (podobne ako Bruggy a Antverpy) iba v spojení s futbalovým tímom, účastníkom najvyššej belgickej súťaže. V stredoveku bolo významným centrom obchodu a tkáčstva, čo ho urobilo najbohatším a najľudnatejším mestom severne od Álp. V súčasnosti je to univerzitné a prístavné mesto.

Jadro stredovekého prístavu, nábrevie Korenlei a Greslei, ležia oproti sebe na oboch stranách rieky Leie. Gent má zo všetkých belgických miest najviac chránených historických pamiatok. Čo sa týka veľkosti a krásy, malo mesto v 14. a 15. storočí jediného konkurenta, Paríž. V súčasnosti tvoria Gent a Bruggy pomyselnú top dvojicu architektonických klenotov Belgicka. K najvýznamnejším pamiatkam patria Kostol sv. Michala, Katedrála sv. Bavona so svetoznámym gentským oltárom z roku 1432 od Jana van Eycka a Grófsky hrad Gravensteen.

Gent býva označovaný aj ako mesto veží, pretože sa ich tu nachádza hneď niekoľko v tesnej blízkosti vedľa seba a dotvárajú neodmysliteľnú atmosféru mesta. Celodennú anabázu sme ukončili v Antverpách (507 000 obyv.), druhom najväčšom prístave Európy, rozkladajúcom sa na brehu rieky Šelda, 20 km pred jej ústím do morského zálivu Westerschelde. Ročne tu zakotví viac než 16 000 lodí, ktoré privezú a naložia viac než 100 000 ton nákladu. Mesto

je kultúrnym strediskom belgických Flámov. Bohaté zbierky početných múzeí sú svedectvom kultúrneho dedičstva a bohatstva mesta. Narodili sa tu a pôsobili mnohí významní maliari flámskej školy, z nich najznámejší bol Peter Paul Rubens. Najvýznamnejšie pamiatky sú sústredené okolo Veľkého námestia (Grote Markt).

Nádherným štítovým domom a renesančnej radnici (Stadhuis) dominuje fontána zobrazujúca legendu o vzniku mena mesta. Nemohli sme si nechať ujsť ani podvečernú, v zapadajúcom slnku sa týčiacu siluetu Katedrály Panny Márie so 123 metrov vysokou vežou, najvyššou na celom území bývalých holandských provincií. Interiér zdobia tri Rubensove skvosty – Vztyčenie kríža, Snímanie z kríža a Nanebovzatie Panny Márie. Rubensovo mesto, alebo aj Jeruzalem západu, je spájané so svetovým obchodom s diamantmi a ich spracovaním. Táto tradícia je tu už od 16. storočia a súvisí s prílivom Židov z Pyrenejského polostrova. Diamantová štvrť je situovaná v blízkosti Hlavnej stanice, ktorá patrí svojou architektúrou a impozantným mramorovým interiérom k najkrajším železničným staniciam sveta. Priamo v centre sa nachádza aj jedna z najstarších ZOO na svete, založená v roku 1843. Unavení, ale plní dojemov sme sa vrátili do nášho hotela a v mysli sme sa už tešili na ďalšiu krajinu, Holandsko.

Foto: Anton FOGAŠ

GEOGRAFICKÁ EXKURZIA V BELGICKU A HOLANDSKU (DRUHÁ ČASŤ)

Anton FOGAŠ

Počas štúdia geografických kombinácií na Fakulte humanitných a prírodných vied sú praktickým výstupom geografické exkurzie do zahraničia. V júni 2025 sme absolvovali sedemdnňovú exkurziu do Belgicka a Holandska. Navštívili sme unikátne kultúrno-historické klenoty týchto západoeurópskych štátov.

Druhá časť našej geografickej exkurzie pokračovala do Holandska. Vstúpili sme do štátu, ktorého samotný názov už veľa vypovedá. Nederland (Nizozemsko – nízko ležiaca krajina) bolo v stredoveku súhrnné označenie krajiny ležiacej pri dolných tokoch Rýna, Šeldy a Maasy. Územie zaberalo približne súčasný Benelux (Belgicko, Holandsko, Luxembursko) a menšiu časť severného Francúzska. Na Slovensku používame termín Holandsko, ktorý pochádza od názvu bývalého grófstva Holland (dnešné provincie Severné a Južné Holandsko) a patrilo k najvyspelejším v rámci celého regiónu. Na ploche 41 543 km² žije vyše 18 000 000 obyvateľov.

Holandské kráľovstvo sa podstatne odlišuje od iných európskych krajín. Najvyšší vrch dosahuje iba 323 m n. m. Viac ako tretina súše sa nachádza pod hladinou mora a keby sa zastavili mohutné čerpadlá (celkovo je ich vyše 20 000) na niekoľko hodín, územie by sa zaplavilo morom. Výraznú časť územia tvoria poldre (vodné diela určené na protipovodňovú ochranu). Z autobusu sme pozorovali typickú holandskú krajinu – siahodlhé roviny rozdelené jazerami, riekami, kanálmi a vodnými priekopami. Zelené lúky,

na ktorých sa pasú stáda hovädzieho dobytky a oviec vytvárajú šachovnicový obraz. Pôvodné lesy tu už neexistujú a tých 9 %, ktoré tu sú, boli umelo vysadené.

Holandčania bojujú s morom a vodou už stáročia. Vytvorili stavby, ktoré nemajú vo svete obdoby. Svoju krajinu pretvorili na kvitnúcu záhradu. V deltách riek založili prístavy, patriace k najväčším na svete. Vďaka riečnym náplavom sa na úrodnej pôde dosahujú poľnohospodárske výnosy mnohých plodín v takej výške, že patria k najväčším exportérom potravín na svete. Putovanie krajinou tulipánov alebo veterných mlynov, ako znejú dva najvýstižnejšie prívlastky, sme začali v Rotterdame. Druhé najväčšie holandské mesto (vyše 660 000 obyv.) je najväčším námorným prístavom Európy. Až do začiatku 21. storočia bolo aj najväčším prístavom sveta.

Mesto bolo 14. mája 1940 (tzv. Rotterdam Blitz) bombardovaním nemeckou Luftwaffe, ktoré trvalo iba 15 minút, úplne zničené. Obnova mesta prebiehala najmä od 50. do 70. rokov vo veľkom štýle a Rotterdam si získal prívlastok Manhatan na Maase. Prechádzky mestom tomu dávajú úplne za pravdu. My

sme sa okrem toho rozhodli absolvovať aj plavbu po prístave. Bol to neuveriteľný zážitok. Od Erazmovho mosta, pomenovanom po najznámejšom rodákovi, humanistovi Erazmovi Rotterdamskom, smerom k dokom, ropným rafinériám a kontajnerovým prekladiskám.

Z „amerického Holandska“ sme pokračovali priamo k Severnému moru cez tretie najväčšie mesto krajiny, Den Haag (530 000 obyv.) až do najznámejších holandských kúpeľov, Scheveningen. V 19. storočí a pred 2. svetovou vojnou boli nazývané „perlou Severného mora“. Okolo piesočných dún, ktoré tvoria akýsi val, a nielen symbolický, keďže sa tu nachádzajú aj nemecké bunkre z 2. svetovej vojny, sme s typickým silným vetrom smerovali na 3 km pláž. Viacerí študenti sa vrhli do studených vĺn Severného mora. Dominantou tohto strediska je kúpeľný dom (Kurhaus, 1885) a vyše 300 metrov dlhé čiastočne kryté mólo De Pier s reštauráciami a na samom konci so 45 metrov vysokou vyhlídkovou vežou Bungy.

V Holandsku sme boli ubytovaní v hosteli v unikátnom historickom hrade Assumburg, pôvodne z 13. stor., neskôr prestavanom a zre-

čia, z obdobia holandského „Zlatého veku“. V tejto dobe bol postavený systém sústredných polkruhových kanálov, ktorý dodnes určuje tvár mesta.

Na spoznávanie mesta sme si hneď zvolili okružnú plavbu loďou. Holanďania trávia značnú časť života na vodnej hladine. Nie sú to len z histórie svetoznámi moreplavci a objavitelia, ale aj športovci (rýchlokorčuliari), ktorí sa na zamrznutých kanáloch pripravovali na to, aby dosiahli prvotriedne výsledky. Amsterdam ponúka obrovské množstvo kultúrneho, spoločenského a športového vyžitia. Každý z nás si tam našiel to svoje. Či už to bolo famózne Rijksmuseum so zbierkami holandských majstrov „zlatého obdobia“ na čele s Rembrandtom van Rijnom, Van Goghovo múzeum, ďalšie galérie a múzeá, Kráľovský palác, Stopera, centrum vedy a technológie NEMO, sakrálné stavby, štvrť červených svetiel, botanická a zoologická záhrada a i.

Unavení, ale plní dojemov nielen z Amsterdamu, ale z celej exkurzie sme sa dlhým transferom dostali domov. Jednoznačne môžeme túto časť Európy vrelo odporúčať všetkým záujemcom, ale hlavne študentom a pedagógom našej univerzity v rámci výmenných programov Erasmus+.

Foto: Anton FOGAŠ

konštruovanom. Je obklopený vodnou priekopou, ovocným sado a záhradami. Nasledujúci deň nás čakali ďalšie fenomény typické pre Holandsko. Prvou zastávkou bol skanzen Zaanse Schans. Hlavnou atrakciou sú tu veterné mlyny. Návštevník sa tu môže zoznámiť s ich činnosťou, prezrieť si múzeum drevákov, zlievareň cínu, likérku, syrárňu a čokoládovňu. Nasledovalo mesto Alkmaar (95 000 obyv.) s presláveným syrovým trhom, jedným zo štyroch v celej krajine. Nám sa podarilo všetko načasovať tak, aby sme tento trh stihli. Na námestí Waagplein pred stovkami divákov a budovou obecnej váhy s vysokou vežou behajú v bielom oblečení nosiči s rôznofarebnými slamenými klobúkmi a na drevených nosidlách na popruhoch vláčia obrovské kusy syrov s hmotnosťou vyše 100 kg. Z Alkmaaru sme sa vybrali cez ojedinelú technickú stavbu, priehradnú hrádzu Houtribdijk, dlhú 28 km, ktorá spája mestá Enkhuizen a Lelystad. Bola vybudovaná v roku 1975 a oddeľuje od seba jazerá IJsselmeer a Markermeer. Jazda autobusom uprostred obrovskej vodnej plochy je nezabudnuteľný zážitok.

V meste Lelystad sme strávili určitý čas prehliadkou výnimočnej repliky lode Východoindickej spoločnosti Batavia. Originál z roku 1628 sa hneď nasledujúci rok potopil pri západoaustrálskom pobreží a osudy posádky patria k veľmi tragickým. Verná kópia bola postavená v rokoch 1985 – 1995 v miestnych lodeniach nezamestnanými a dobrovoľníkmi, samozrejme, pod odborným vedením. Nasledujúci deň nás už čakal Amsterdam. Všetci sme boli na metropolu krajiny tulpánov zvedaví.

Amsterdam (800 000 obyv., aglomerácia 1,5 mil. obyv., UNESCO) býva prirovnávaný k Benátkam. Leží na 90 ostrovoch, ktoré rozdeľuje 160 kanálov (grachtov) a riečnych ramien. Je tu cca 1 400 mostov. Z malej rybárskej dediny na brehoch rieky Amstel v 12. storočí vyrástlo finančné a kultúrne centrum krajiny. Žije tu vyše 180 národov a národností, čo ho katapultuje medzi najviac multikultúrne mestá sveta. Je súčasťou konurbácie Randstad. Amsterdam má jedno z najväčších historických mestských centier v Európe pochádzajúce zo 17. storo-

PROFESOR O MÄTOVEJ ODRODE „KRISTÍNKA“ NA ZŠ MONTESSORI CESTA

Ivan ŠALAMON, Augustín LAPOŠ

Prezentácia šľachtenia mätovej odrody „KRISTÍNKA“ pre žiakov Základnej školy Montessori cesta v Prešove znamenala pre mňa výzvu zvýšiť intenzitu záujmu o svet liečivých rastlín s dôrazom na ich liečebnú kvalitu. Nebola to jednoduchá úloha vzhľadom na aspekty špecifika výskumu a vývoja determinácie prírodných látok, ich izoláciu a biologické vlastnosti.

Popularita vyšľachtených liečivých rastlín – odrody mäty piepornej „KRISTÍNKA“ a odrody rumančeka kamilkového „LIANKA“ je na Slovensku všeobecne známa. Stala sa podnetom pozvania na prezentáciu procesu selekcie rastlín pre žiakov Základnej školy Montessori cesta v Prešove. Pretože šľachtenie rastlín je proces vytvárania nových odrôd rastlín so zlepšenými vlastnosťami a vyššími úrodami v interakcii s pôdno-klimatickými podmienkami prostredia, môj prístup k deťom

musel byť rozdielny ako k našim študentom. Komunikácia bola postavená na úprimnosti a otvorenosti s uvedením do témy prostredníctvom zmyslových a zážitkových aktivít. K dispozícii boli priesady rastlín mäty, suchá mäťová droga, silica a kryštalický mentol, ako hlavný komponent zloženia éterického oleja.

Prekvapil ma veľký záujem skoro päťdesiatky detí, ktoré prezentovali vo vzťahu k novým informáciám vedomosti o prírode na základe harmonickej, vyrovnanej, tvorivej a kreatívnej platformy. Na pripravené otázky k téme sme odpovedali vyše hodiny.

Po exkurzii predmetnej základnej školy, ktorou ma sprevádzali žiaci podľa jednotlivých skupín, sme pochopili, že Montessori základná škola je sama o sebe jedinečným konceptom nášho vzdelávania. Vo viacerých prípadoch sa rodí počiatok malých vedcov a detí, ktoré sa vo zvýšenej miere zaujímajú o fungovanie celého vesmíru, zákonitosti prírody, biológiu, jej dejiny a chémiu.

Vo výchove k prírode zohrávajú dôležitú úlohu knihy, ale aj vysokoškolsky vzdelaní a tvoriví odborníci, pretože ani učitelia nevedia všetko, a ak je dieťa nejakou oblasťou zaujaté, dokáže absorbovať množstvo najrôznejších informácií. Tento fakt predstavuje aj príležitosť na spríjemnenie neoblíbeného učiva oblíbenou témou vo vzťahu ku kreativite, inovatívnemu mysleniu a príprave ich projektov.

Vytvorenie kooperujúceho a obohacujúceho prostredia medzi nami a žiakmi, ale aj vnútornej motivácii, ich priviedlo k návšteve univerzitného pozemku Prešovskej univerzity v Prešove, ktorá sa realizovala koncom júna 2025. Zrazu sme tu mali aktívnych pomocníkov pri zbere kvetných úborov rumančekovej odrody „LIANKA“ a sadení sadeníc odrody „KRISTÍNKA“.

Záverom nám ostáva veriť, že deti sú motivované našimi úspechmi v šľachtení liečivých rastlín, naďalej sa im žiada dozvedieť sa o okolitej prírode viac a naše stretnutia budú pokračovať.

Foto: Mária PAVLOVSKÁ

VEDECKÉ MOSTY MEDZI SLOVENSKOM A UZBEKISTANOM

Lenka BOBULSKÁ

Katedra ekológie Fakulty humanitných a prírodných vied (FHPV) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove privítala hostí z uzbeckého Bukhara Engineering Technological Institute v rámci programu Erasmus+ KA171. Okrem vzdelávacej a kultúrnej výmeny vznikol priestor na perspektívnu vedeckú spoluprácu. Stretnutie potvrdilo, že výskum spája ľudí naprieč kontinentmi.

Na prelome mája a júna zavítali na Katedru ekológie FHPV PU v Prešove hostia z partnerskej univerzity v Uzbekistane – dvaja mladí výskumníci, Dr. Sardor Orziev a Dr. Jahongir Dustov, a doktorand Maruf Kudratov z Bukhara Engi-

neering Technological Institute. Ich pobyt sa uskutočnil v rámci programu Erasmus+ KA171, ktorý podporuje mobilitu mimo krajín EÚ a vytvára priestor pre nové formy medzinárodnej spolupráce.

Počas niekoľkých dní sa naši uzbeckí kolegovia aktívne zapojili do odborných a vzdelávacích aktivít v rámci Blended Intensive Programme (BIP), ktorý Katedra ekológie organizovala. Ich odborné poznatky v oblastiach manažmentu prírodných zdrojov, poľnohospodárskej techniky či environmentálneho výskumu obohatili diskusie a poskytli inšpiratívne porovnania medzi našimi výskumnými prístupmi. Súčasťou ich pobytu bola aj návšteva vybraných prírodných lokalít a kultúrnych miest, čo prispelo k vytvoreniu silnejšieho medzilidského kontaktu. Neformálne rozhovory, spoločné aktivity a záujem o lokálne prostredie vytvorili výborné podmienky pre budúcu spoluprácu.

Prvé návrhy spoločných výskumných projektov sú už v príprave a v blízkej budúcnosti plánujeme návštevu ich pracoviska v Uzbekistane. Spolupráca s uzbeckým pracoviskom zároveň rozširuje možnosti našich študentov a výskumníkov pre mobilitu a výmenu skúseností mimo tradičných európskych partnerstiev. Hostia vyjadrili spokojnosť s priebehom pobytu a ocenili odborné zázemie i ústretovosť celého tímu katedry. Vzájomný rešpekt, profesijná blízkosť aj spoločné záujmy sú pevnými základmi, na ktorých možno ďalej budovať. Veríme, že tieto osobné stretnutia sú najlepším impulzom pre vznik kvalitných vedeckých partnerstiev s dlhodobým prínosom pre obe strany.

Spolupráca spája – vedecky aj ľudsky.

Foto: Lenka BOBULSKÁ

ZA PROFESOROM JÁNOM HARČÁROM

Robert IŠTOK

3. júla 2025 dotieklo srdce významného slovenského geológa a geomorfológa, profesora RNDr. Jána Harčára, PhD. Profesor bol dlhoročným pracovníkom súčasnej Katedry geografie Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity.

Profesor Ján Harčár sa narodil 23. februára 1933 v Záborskom pri Prešove. Tu, v inšpiratívnom prostredí úpätia Slanských vrchov, sa formoval jeho vzťah k živej i neživej prírode. Po ukončení základného vzdelania v rodisku navštevoval v rokoch 1947 až 1953 prešovské gymnázium, ktoré bolo známe vysokou úrovňou vzdelávania. Pri výbere vysokoškolského štúdia rozhodol jeho záujem o geológiu. Preto študoval na Fakulte geologicko-geografických vied Univerzity Komenského (UK) v Bratislave, kde v roku 1958 promoval v odbore geológia. Ján Harčár sa po ukončení vysokoškolského štúdia zamestnal na Geologickom ústave Dionýza Štúra v Bratislave, kde pôsobil ako vedecký pracovník. V rámci pôsobenia na tomto pracovisku sa venoval geologickému výskumu a mapovaniu v teréne.

V roku 1967 sa vrátil na východné Slovensko, do rodného Šariša. V Prešove pôsobil až do roku 1978 ako vedecký pracovník Kabinetu pre výskum krajiny pri Katedre geografie Pedagogickej fakulty v Prešove Univerzity Pavla Jozefa Šafárika (UPJŠ) v Košiciach. Svojou tvorivou prácou výrazne prispel k rozvíjaniu hlavnej úlohy tohto pracoviska – zintenzívniť geografický výskum na východnom Slovensku. Jeho prínos je zrejmý najmä vo výskume kvartérnej geológie a geomorfológie viacerých orografických celkov v tomto regióne.

V roku 1978 prijal ponuku z Geografického ústavu Slovenskej aka-

démie vied (SAV) na sformovanie a riadenie detašovaného pracoviska tejto inštitúcie – Laboratória pre geovedný výskum krajiny v Košiciach. Pod jeho vedením sa výskum laboratória zameriaval v rámci spoločenskej objednávky najmä na problematiku výskumu krajiny východného Slovenska.

Po zrušení detašovaného pracoviska Geografického ústavu SAV v Košiciach v roku 1991 Ján Harčár opätovne pôsobil na Katedre geografie Pedagogickej fakulty UPJŠ (v súčasnosti Katedra geografie Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity). Na tejto katedre zastával najprv funkciu vedúceho vedec-

kého pracovníka, neskôr prešiel na učiteľské miesto. V rokoch 1994 až 1997 pôsobil vo funkcii vedúceho katedry. Zároveň sa aktívne zúčastňoval činnosti viacerých grémií na fakulte, univerzite, ako aj v slovenskej geografickej vedeckej a akademickej obci.

Na ceste k vedecko-pedagogickej hodnosti univerzitného profesora ho čakalo viacero dôležitých a náročných míľnikov. V roku 1968 získal na základe úspešnej obhajoby rigorózne práce na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave titul doktora prírodných vied (RNDr.). O osem rokov neskôr na tom istom pracovisku obhájil dizertačnú kandidátsku

prácu a dosiahol vedeckú hodnosť kandidáta vied (CSc.). V roku 1994 habilitoval na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave v odbore geológia. O päť rokov neskôr predstavil Ján Harčár výsledky svojho bádania v rámci inauguračnej prednášky na Fakulte BERG Technickej univerzity v Košiciach. Na základe úspešného inauguračného konania získal v roku 1999 vedecko-pedagogický titul univerzitného profesora v odbore banská geológia a geologický prieskum.

Pedagogická a edukačná činnosť Jána Harčára sa zameriavala na výučbu predmetov v podobe prednášok, seminárov a cvičení, ako aj na odborné gestorstvo ďalších edukačných aktivít, najmä terénnych exkurzií a praxí. Svojimi znalosťami, vzťahujúcimi sa na konkrétne územia, výrazne prispel k vysokej odbornej úrovni týchto edukačných foriem a k formovaniu fyzickogeografických znalostí budúcich učiteľov geografie. Zároveň viedol viaceré úspešne obhájené diplomové práce, primárne zamerané na geomorfologickú problematiku. Na katedre aktívne pôsobil do roku 2012.

Vedeckovýskumná a publikačná aktivita profesora Harčára nadobudla počas viac ako päťdesiatich rokov praxe úctyhodný rozsah.

Nejde iba o počet publikovaných prác, ale najmä o ich význam pre rozvoj slovenskej geomorfológie a kvartérnej geológie, na ktoré sa v priebehu svojho vedeckovýskumného pôsobenia prioritne zameriaval. Ako sme spomínali, Ján Harčár sa výrazne podieľal na terénnom geologickom a geomorfologickom výskume viacerých geomorfologických

celkov západného a východného Slovenska. Na jeho základe skonstruoval množstvo geologických a geomorfologických máp, expertíz a analýz.

Profesor Harčár je autorom a spoluautorom štyroch monografií, niekoľko desiatok vedeckých prác, publikovaných doma i v zahraničí, ako aj množstva odborných príspevkov a nepublikovaných správ z riešených výskumných úloh. Jeho vedecká erudícia sa odrazila niekoľkých stoviek citácií v domácej i zahraničnej odbornej literatúre. Za najvýznamnejšie z jeho diel možno pokladať monografiu *Šarišská vrchovina. Fyzickogeografická charakteristika* a monografiu *Reliéf Nízkych Beskýd*, ktorá sa skladá z dvoch častí – *Povodie Tople* a *Povodie Ondavy*. Význam týchto diel pozostáva nielen v prínose poznania reliéfu severovýchodného Slovenska, ale aj v metodológii geomorfologického mapovania flyšových oblastí. Ján Harčár sa v rámci svojej vedeckovýskumnej činnosti podieľal aj na riešení viacerých úloh štátneho výskumu, grantových projektov VEGA a inštitucionálnych projektov, a to nielen ako spoluriešiteľ, ale aj ako ich vedúci.

Zahraničné študijné pobyty výrazne prispeli k vedeckej erudícii jubilanta a zároveň boli prejavom ocenenia výsledkov jeho výskumu. Absolvoval zahraničné stáže na univerzitných a vedeckých pracoviskách vo Varšave, Krakove, Dukle a Toruni (Poľsko), v Bukurešti a Kluži (Rumunsko), Moskve (Rusko), Debrecíne (Maďarsko) a Ulánbátare (Mongolsko). Jubilant bol zároveň dlhoročným spolupracovníkom Komisie prehistórie Karpát pri Poľskej akadémii vied v Krakove.

Ján Harčár pôsobil v rokoch 1995 až 2002 ako člen pracovnej skupiny pre geografiu v rámci Akreditačnej komisie, poradného orgánu vlády Slovenskej republiky. V období rokov 1995 až 1998 bol členom komisie grantovej agentúry VEGA. Okrem toho pôsobil ako člen habilitačných a inauguračných komisií na slovenských vysokých školách. Profesor Ján Harčár svojím odborným pôsobením, ale aj plodným životom zásadne prispel k rozvoju prešovského akademického geografického pracoviska, o ktorého činnosť sa zaujímal do posledných dní svojho života. Žije a bude žiť v našich spomienkach.

Čeť jeho pamiatke!

ERASMUS+ MOBILITA V UZBEKISTANE

Anna BURDOVÁ, Michaela HARNIČÁROVÁ

Na prelome mesiacov apríl/máj 2025 sa členky katedry manažmentu Fakulty manažmentu, ekonomiky a obchodu (FMEO) zúčastnili mobility ERASMUS+ výzva SVET a navštívili Samarkand State University named after Sharof Rashidov v Uzbekistane. Táto krajina je známa nielen značným počtom študentov na univerzitách, ale aj vzácnymi historickými pamiatkami v Samarkande, Bukhare, Taškente a ďalších mestách.

Začiatok mobility viedol na Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Taškente, hlavnom meste Uzbekistanu, kde sme boli prijaté slovenským veľvyslancom pánom Viktorom Boreckým, s ktorým sme diskutovali v srdečnom rozhovore o vzdelávacích prioritách v oblasti školstva a možnostiach spolupráce vysokých škôl Uzbekistanu so slovenskými vysokými školami, ale aj o otázkach školského systému na území Uzbekistanu a celkového hospodárskeho, ekonomického a spoločenského vývoja tejto krajiny. Následne sme sa z hlavného mesta presunuli do mesta Samarkand, kde sme prežili príjemné chvíle na univerzite Samarkand State University named after Sharof Rashidov vrátane jej súčasť a múzeí.

Na univerzite nás prijali so všetkou dôstojnosťou za účasti prorektorov, dekanov dvoch fakúlt a riaditeľov dvoch inštitútov. Na tomto stretnutí

vedúcich zamestnancov univerzity sme prezentovali jednak Prešovskú univerzitu v Prešove s jej fakultami a počtom všetkých študentov, ako aj FMEO s jej študijnými programami, laboratóriami a počtom študentov. Toto vzájomné stretnutie bolo značne obohacujúce pre obidve strany, nakoľko táto „samarkandská“ univerzita odprezentovala tiež svoju spoluprácu s pomerne veľkým zástupom univerzít v krajinách Európy, ale aj Číny, Ruska a Dubaja.

Pán prorektor prezentoval veľký záujem o spoluprácu s FMEO, ale aj samotnou univerzitou a prejavil záujem o spoluprácu v oblasti najmä doktorandského štúdia a spoločného štúdia v oblasti MBA, LL.M., príp. iných dištančných štúdií, pri ukončení ktorých by študenti obdržali diplomy za obidve univerzity, resp. fakulty. Na Fakulte histórie a Inštitúte ekonomiky a manažmentu si študenti a vysokoškol-

skí učelia so záujmom vypočuli prednášky aj s prezentáciou FMEO, univerzity a najkrajších slovenských miest a prírodných a historických zaujímavostí našej krajiny. Uzbekistanskí kolegovia nás sprevádzali návštevou svojho unikátneho múzea histórie a laboratória biológie, ktoré sú súčasťou danej univerzity.

Za účasti študenta doktorandského štúdia sme navštívili aj starobylé, historicky významné mesto „hodvábnej cesty“ Bukharu. Na záver pobytu sme obdržali certifikát o účasti a zároveň došlo k podpisu Memoranda o vzájomnej spolupráci a Bilaterálnej zmluvy o vzájomnej spolupráci univerzít. Za možnosť zúčastniť sa programu ERASMUS+ mobilita SVET v Uzbekistane, vyjadrujeme poďakovanie a nádej, že podpísaním dôležitých dohôd medzi univerzitou v Samarkande a Prešovskou univerzitou v Prešove sa bude rozvíjať vzájomná spolupráca v prospech vysokoškolských učiteľov, študentov a doktorandov, tak obidvoch univerzít, ako aj FMEO v Prešove. Z mobility sme odchádzali na Slovensko s pozitívnymi dojmami, s množstvom nových poznatkov a skúseností a taktiež pozvaním kolegov z Uzbekistanu na konferenciu FMEO začiatkom októbra 2025 vo Vysokých Tatrách.

Foto: archív autoriek

FMEO OTVORILA MAGISTERSKÉ ŠTÚDIUM V ANGLIČTINE

Eva BENKOVÁ

Po prvýkrát v histórii fakulty a univerzity otvorila Fakulta manažmentu, ekonomiky a obchodu (FMEO) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove študijný program na magisterskom stupni štúdia v anglickom jazyku – Management – v akademickom roku 2024/2025, pričom doktorandský program PhD. v anglickom jazyku je na FMEO otvorený a úspešne sa realizuje už od roku 2018.

Otvorenie a realizácia študijného programu v angličtine aj na magisterskom stupni štúdia predstavuje ďalší významný krok v procese internacionalizácie fakulty aj celej univerzity a je zároveň výzvou, a to tak v oblasti akademického a kultúrneho prispôsobenia sa, ako aj pri zvládaní administratívnych a organizačných aspektov štúdia. Do úvodného ročníka nastúpilo šesť študentov z Indie. Študenti prvý ročník úspešne absolvovali a v štúdiu budú pokračovať aj v nadchádzajúcom akademickom roku. Absolvovali všetky predmety podľa študijného programu a okrem toho sa zúčastnili rôznych aktivít.

Spolu s ostatnými medzinárodnými študentmi na univerzite mali možnosť spoznať kultúru a prostredie nášho regiónu ako súčasť aktivít organizovaných počas tzv. Welcome Week. V rámci výučby predmetu International Tourism pripravila doc. Ing. Kristína Šambronská, PhD. pre študentov sériu odborných exkurzií a praktických aktivít. Navštívili novovybudovanú knižnicu Pavla Országha Hviezdoslava v Prešove a Múzeum vín v Prešove. Tieto

exkurzie im umožnili prepojiť teoretické poznatky s reálnym prostredím a zároveň rozšírili ich vedomosti o miestnom kultúrnom a ekonomickom živote.

Počas zimného semestra mali študenti príležitosť stretnúť sa s veľvyslankyňou Indie, Apoorvou Srivastavou, ktorá navštívila Prešovskú univerzitu. V sprievode prodekanke pre zahraničné vzťahy FMEO doc. Mgr. Evy Benkovej, PhD. s nimi veľvyslankyňa diskutovala o ich študijných skúsenostiach a každodennom živote v Prešove. Povzbudila ich, aby boli zodpovednými a poctivými študentmi a zároveň dobrými reprezentantmi svojej krajiny. Zdôraznila, že ako prví študenti z Indie na PU zohrávajú dôležitú úlohu v tom, ako si miestna komunita vytvorí obraz o indickej kultúre.

Väčšina študentov z Indie sa zúčastnila aj zahraničných stáží v rámci programu Erasmus+, v Taliansku a na Malte, čo možno považovať za významný indikátor úspešnej integrácie do európskeho vysokoškolského priestoru. V letných mesiacoch

tak majú možnosť ďalej rozvíjať svoje odborné a jazykové zručnosti v partnerských organizáciách v zahraničí.

V nasledujúcom akademickom roku by mala fakulta prijať do prvého ročníka väčší počet zahraničných študentov ako v minulom akademickom roku, čo poukazuje na rastúci záujem o štúdium na FMEO a podčiarkuje strategický význam otvorenia ďalšieho študijného programu v anglickom jazyku pre rozvoj fakulty. Otvorenie a realizácia prvého programu na magisterskom stupni štúdia v anglickom jazyku predstavuje nielen významný míľnik pre fakultu, ale aj dôležitý krok k posilňovaniu internacionalizácie celej PU. Prináša príležitosť na rozvoj multikultúrneho akademického prostredia, výmenu skúseností a podporu vzájomného porozumenia v rámci globálneho vzdelávacieho priestoru, a to v súlade s napĺňaním jedného zo stanovených prioritných cieľov univerzity – internacionalizácie vysokoškolského prostredia.

Foto: Andrej SCHLANK

NEUROMARKETINGOVÝ VÝSKUM PODPORENÝ PLÁNOM OBNOVY

Ivana ONDRIJOVÁ

Čo motivuje ľudí k neustálemu nakupovaniu a prečo sa niektorí spotrebitelia nedokážu ovládnuť? Ako súvisí túžba po majetku s ekologickou stopou? A dá sa to všetko objektívne zmerať? Na tieto otázky hľadá odpovede výskumný projekt realizovaný na Fakulte manažmentu, ekonomiky a obchodu (FMEO) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove, podporený v rámci Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky.

Financované
Európskou úniou
NextGenerationEU

Projekt s názvom „Výskum špecifík spotrebiteľského materializmu a nutkavej spotreby v kontexte neuromarketingu“ sa zameriava na doteraz málo preskúmané prepojenia medzi psychológiou spotrebiteľského správania a modernými technológiami merania fyziologických reakcií. Jeho cieľom je vytvoriť inovatívny výskumný model, ktorý dokáže identifikovať mieru materializmu a nutkavého nakupovania v správaní spotrebiteľov – a to nielen prostredníctvom dotazníkov, ale aj pomocou neuromarketingových nástrojov ako eye-tracking, face-reading či meranie galvanického odporu kože.

Projekt je realizovaný s finančnou podporou Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky prostredníctvom výzvy 09I03-03-V04 – Štipendiá pre excelentných výskumníkov a výskumníčky R2-R4 v rámci Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky vo výške 74 153,40 EUR.

Výskum prebieha v špecializovanom Laboratóriu neuromarketingu na FMEO PU, ktoré je vybavené modernými technológiami na zber a analýzu biometrických dát. Projekt zároveň prepája akademické prostredie s praktickým výskumom a prináša nové metodologické prístupy, ktoré môžu nájsť uplatnenie aj mimo akademickej sféry.

Výskum sa zameriava na tri kľúčové oblasti:

- kvantifikáciu vzťahov medzi socio-ekonomickými a psychologickými špecifikami spotrebiteľov a ich tendenciou k materializmu a nutkavému nakupovaniu,
- analýzu správania v online prostredí, ktoré často vedie k impulzívnym nákupom,
- a tvorbu komplexného meracieho modelu, ktorý by mohol byť využitý aj v komerčnej sfére či v oblasti verejných politík podporujúcich udržateľnú spotrebu.

Do jeho realizácie sú aktívne zapojení študenti, doktorandi aj odborníci z praxe.

Okrem posilnenia výskumných kapacít fakulty a rozšírenia poznania v oblasti spotrebiteľského správania má projekt aj spoločenský a environmentálny rozmer. Porozumenie príčinám nadmernej spotreby a materialistického postoja môže pomôcť zmierniť ich negatívne dopady na životné prostredie a podporiť zodpovednejšie formy spotrebiteľského správania.

Foto: Dávid MIŠKO

AKO SME SA HRAĽI A UČILI – JUNIÁLES 2025

Monika MIŇOVÁ

Dňa 23. júna 2025 sa aj Pedagogická fakulta (PF) Prešovskej univerzity (PU) v Prešove aktívne zapojila do akcie pod názvom Juniáles, ktorú organizuje Rektorát PU v Prešove pre všetkých jej zamestnancov. Táto zaujímavá akcia bola realizovaná tretí rok pred koncom skúškového obdobia.

Mottom PF PU v Prešove je: *u nás začína budúcnosť*. PF v roku 2024 oslávila 75. výročie jej založenia. Je jednou z profitujúcich a zakladajúcich fakúlt PU v Prešove. V súčasnosti je ako jediná na Slovensku výhradne špecializovaná na prípravu učiteľov, odborníkov pre materské školy, prvý stupeň základných škôl a pre špeciálne školy. Inovácia prípravy učiteľov a modernizácia metodických a didaktických postupov, najmä v spojitosti so súčasným stavom školstva, patria medzi jej prioritné úlohy. Keďže naša fakulta pripravuje budúcich učiteľov do praxe a hra je základnou činnosťou dieťaťa predškolského veku, ale aj metódou a prostriedkom pri učení, rozhodli sme sa na Juniálese ponúknuť zamestnancom Univerzity balíček rôznych hier, ktoré odborne pripravili a viedli PaedDr. Silvia Bratková, PhD., Mgr. Hedviga Hafičová, PhD. a PaedDr. Monika Miňová, PhD. Cieľom nášho snaženia bolo, aby sa zamestnanci prinavrátili do detstva a prostredníctvom hry si zažili a vyskúšali rôzne hry a strávili v našom stánku príjemné chvíle. Ďalším dôvodom pre naše rozhodnutie bola aj skutočnosť, že UNESCO a OMEP vyhlásili 28. máj za Svetový deň hier a chceli sme tento významný deň propagovať a dať do povedomia širokej verejnosti.

Naša aktivita mala názov Učíme sa hrou. Pre zamestnancov univerzity sme si pri našom stánku pripravili šesť stanovišť s rôznymi hrami. Ako to u nás prebiehalo?

1. Milé privítanie účastníkov Juniálesu;
2. Vysvetlenie zámeru a obsahu aktivít;
3. Vylosovanie si čísla s príslušnou hrou;
4. Vyriešenie úlohy podľa pokynov na stanovišti;
5. Priradenie obsahu hry k jednotlivým vzdelávacím oblastiam zo Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách (2022);
6. Zapísanie bodov za úspešné zvládnutie hry.

Na stanovištiach bolo pripravených šesť hier:

1. TANGRAM;
2. ORIGAMY;
3. RÝMY S EDKOM;
4. LOGICO PRIMO – vyriešiť úlohu na karte + vymyslieť text s použitím príslušných obrázkov;
5. PUZZLE;
6. LEGO DUPLO.

Účastníci Juniálesu mali možnosť využiť aj zázračný koberec, na ktorom boli pripravené rôzne hračky a využiť

tak voľný čas príjemným spôsobom. Bolo veľmi pôsobivé sledovať príchádzajúcich účastníkov a ich nasadenie pri hre a splnení úloh. Niektorí mali aj obavy z toho, čo sa skrýva pod danou hrou a či to zvládnu. Niektorí účastníci mali záujem si vyskúšať aj ďalšie hry a boli mielo prekvapení, čo všetko je možné prostredníctvom nich sa dozvedieť a taktiež, že nie je to vždy také jednoznačné, ako to na prvý pohľad vyzerá.

V závere sme si mohli vypočítať, aké dôležité veci sa dejú, keď sa deti hrajú a niekedy to vôbec nie je jednoduché. Výsledkom nášho hrania bolo uvedomenie si toho, že deti sa pri hre naozaj veľmi veľa naučia a ani o tom nevedia, že sa učia. Veríme, že spoločný čas pri hre a odborne pripravené prostredie vo vás zanechalo milé a príjemné dojmy a momentálne už len spomienky. Snažili sme sa vás vtiahnuť do obdobia detstva, ktoré sa vyznačuje hrou tak potrebnou pre vývin a rozvoj dieťaťa. Pripomeňme si múdre a vzácne slová prof. PhDr. Márie Podhájeckej, CSc., ktorá sa celý svoj profesijný život venovala hre: *„Učíme sa hrať, učme deti hrať sa, učme sa, ako učiť seba a deti hrať sa“*.

Foto: archív autorky

TRI KRAJINY, JEDEN CIEĽ

Tatiana DUBAYOVÁ, Jana KOŽÁROVÁ, Patrícia MIRDALÍKOVÁ

V dňoch 30. júna – 4. júla 2025 sa v Aténach konal medzinárodný workshop zameraný na overovanie študijných materiálov vytváraných v rámci projektu Rozvoj inovatívnych metód odbornej prípravy učiteľov pre inklúziu a rovnaký prístup vo vzdelávaní (Developing innovative teacher training methods for inclusion and equal access in education, č. projektu: 2023-1-HU01-KA220-HED-000165378).

Na podujatí mala významné zastúpenie Pedagogická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, ktorej zástupcovia sa aktívne zapojili do všetkých aktivít workshopu. Reprezentovalo ju šesť študentiek magisterského štúdia (Kristína Čorbová, Katarína Frajková, Soňa Hajzušová, Ivana Kobylánová, Jana Muchová a Zuzana Zambová), dve

interné doktorandky (Mgr. Petronela Kovalová a Mgr. Alexandra Kalinayová) a štyri členky riešiteľského tímu, ktoré sú zároveň spoluautorkami študijných materiálov: Mgr. Jana Kožárová, PhD., doc. Mgr. Tatiana Dubayová, PhD., Mgr. Patrícia Mirdalíková, PhD. a Bc. Jana Senková. Cieľom workshopu bolo rozvíjať poradenské

zručnosti študentov špeciálnej pedagogiky a učiteľských odborov a ďalších pomáhajúcich profesií a zároveň pilotne otestovať pripravované vzdelávacie materiály zamerané na inklúziu vo vzdelávaní.

Naši študenti intenzívne pracovali v multikultúrnych tímoch spolu s ôsmimi študentkami Katolíckej univerzity Karola Eszterházyho z Maďarska a šesťnástimi gréckymi študentmi učiteľstva a sociálnej práce z rôznych univerzít, zapojených do projektu prostredníctvom organizácie EDRA (Social Cooperative Activities for Vulnerable Groups). V priebehu piatich dní sa od 9,00 do 17,00 venovali rozvoju komunikačných zručností, praktickému precvičovaniu poradenských situácií a sebazpoznávacím aktivitám, potrebných pre ich profesijný rozvoj. Študentky sa oboznámili so spôsobom vedenia pomáhajúceho rozhovoru a ako poskytovať informácie o žiakovi.

Dôležitou súčasťou boli aj aktivity zamerané na sebareflexiu a etický rozmer poradenstva. Workshop okrem samotného vzdelávania priniesol účastníkom možnosť zapojiť sa do hlbších odborných diskusií, poznávania systémov prípravy študentov pedagogických odborov v iných krajinách Európskej únie, ale tiež nadviazanie osobných vzťahov medzi študentmi, ktorým bolo dopriane spoznať nielen turistické krásy Atén, ale aj ich menej známe zákutia prostredníctvom priateľských stretnutí po ukončení každodenných aktivít. Ďakujeme všetkým zúčastneným za ich aktívnu účasť a dôstojnú reprezentáciu našej fakulty a veríme, že získali cenné skúsenosti, ktoré budú môcť využiť vo svojej budúcej profesijnej praxi!

Foto: Jana SENKOVÁ

ŠPORTÁČIK – LETO PLNÉ POHYBU, ZÁBAVY A NOVÝCH ZÁŽITKOV

Beáta RUŽBARSKÁ

Aj tieto letné prázdniny otvoril športovo-vzdelávací denný tábor Športáčik svoje brány pre všetkých malých nadšencov pohybu, ale aj pre deti, ktoré chceli stráviť leto aktívne a v dobrej spoločnosti. Pedagógovia a študenti Fakulty športu Prešovskej univerzity pripravili až štyri turnusy, na ktorých sa spolu zúčastnilo takmer 250 detí.

Tohtoročnou novinkou bol program „Športáčik Junior“, určený pre staršie deti vo veku 12 – 15 rokov. Program bol navrhnutý tak, aby zaujal aj tých najnáročnejších tínedžerov. Medzi hity tohto leta patrili lukostreľba, obľúbený cyklovýlet so zručnosťami spojenými so servisom bicykla, streetball, veku primeraný crossfit či dynamický tqball.

Každá športová aktivita bola odborne vedená a rešpektovala individuálne potreby a možnosti detí. Náročnejšie cvičenia sa striedali s oddychovými, zameranými na prevenciu zdravotných oslabení. Mimoriadne obľúbené boli psychomotorické chodníčky a hry na podporu zdravej klenby chodidla. Nečakaným favoritom sa stala aj „obyčajná“ bublinková fólia – deti si ju doslova zamilovali! Hravé dychové cvičenia s bublifukmi a balónmi opäť potvrdili, že animátori majú program premyslený do posledného detailu.

Okrem športu dostali deti priestor aj na tvorivosť. Počas tábora vznikli výtvarné diela, ktoré by mohli zdobiť galérie základných umeleckých škôl. Najväčším prekvapením boli realistické siluety vysnívaných športovcov, ktoré nadchli nielen deti, ale aj samotných animátorov. Záverečný ceremoniál bol tradične vyvrcholením celého programu. Deti tu mali možnosť ukázať rodičom a blízkym, čo všetko sa počas tábora naučili a aké nové zážitky si odniesli. Víťazmi tábora boli všetci účastníci – každý, kto sa rozhodol

stráviť čas aktívne, našiel si nové kamarátstva a zažil nezabudnuteľné chvíle.

Ďakujeme Prešovskej univerzite za poskytnutý priestor, všetkým, ktorí prispeli k príprave a hladkému priebehu tábora, a najmä malým športovcom, ich rodičom a blízkym za dôveru a podporu. Už teraz sa tešíme na ďalšie športové leto so Športáčikom!

Foto: archív autorky

ODBORNÝ SEMINÁR PRE UČITEĽOV ZÁKLADNÝCH A STREDNÝCH ŠKÔL

Beáta RUŽBARSKÁ

Na prelome prázdnin a školského roka, 27. – 28. augusta 2025, sa na Fakulte športu Prešovskej univerzity v Prešove uskutočnil odborný seminár s príznačným názvom „Telesná a športová výchova plná hier a pohybu“. Podujatie pripravila Fakulta športu PU v spolupráci s Národným inštitútom vzdelávania a mládeže, pričom cieľovou skupinou boli učitelia základných a stredných škôl.

Seminár bol koncipovaný ako 21-hodinové dvojdnové vzdelávanie a jeho cieľom bolo podporiť profesijný rozvoj pedagógov v oblasti efektívneho využívania pohybových hier vo vyučovaní. Organizátori zdôraznili, že hry sú nielen prostriedkom na rozvoj pohybových schopností žiakov, ale aj silným nástrojom pri budovaní pozitívneho vzťahu k telesnej výchove, formovaní sociálnych zručností a vytváraní zdravej klímy v triede.

Teoretická časť seminára poskytla účastníkom komplexný prehľad o systematike pohybových hier, ich uplatnení v kontexte kurikulárnej reformy vo vzdelávacej oblasti *Zdravie a pohyb*, možnostiach efektívnej komunikácie učiteľa so žiakmi i motivačných prístupov a princípov zážitkovej pedagogiky na hodinách telesnej a športovej výchovy.

Praktická časť sa niesla v duchu hesla „učenie hrou“. Učitelia si mohli osob-

ne vyskúšať širokú škálu pohybových hier – od tradičných a športovo orientovaných, cez úpolové aktivity až po netradičné hry s využitím širokého a netradičného spektra pomôcok. Osobitná pozornosť bola venovaná aj hrám podporujúcim spoluprácu, komunikáciu a kreativitu žiakov, ktoré možno ihneď využiť v školskej telocvični či na ihrisku.

Odborného seminára sa zúčastnilo takmer 50 učiteľov základných a stredných škôl. Atmosféra bola od začiatku priateľská a tvorivá – pedagógovia mali možnosť nielen počúvať kolegov z fakulty, ale aj medzi sebou zdieľať skúsenosti a tipy z praxe. Mnohí ocenili, že program prepájal aktuálne odborné poznatky s konkrétnymi praktickými ukážkami, ktoré sa dajú okamžite uplatniť vo vyučovaní.

Absolventi získali potvrdenie o úspešnom absolvovaní odborného

seminára, ktoré je možné uznať ako aktualizáciu vzdelávania, čím sa posilňuje jeho význam v rámci profesijného rozvoja pedagógov. Organizátori zdôraznili, že telesná a športová výchova má v súčasnosti nezastupiteľné miesto – nielen ako priestor na zlepšovanie telesnej kondície žiakov, ale aj ako nástroj na formovanie ich osobnosti, spolupráce a zdravého životného štýlu. Podobné semináre sú preto dôležitým príspevkom k zvyšovaniu kvality vyučovania, motivácie žiakov a atraktivity predmetu.

Záver podujatia patril diskusii, v ktorej účastníci zhodnotili prínos seminára. Viacerí učitelia vyzdvihli, že sa domov nevracajú len s certifikátom, ale predovšetkým s novou energiou, množstvom nápadov a chuťou prieniesť do vyučovania viac hier, radosti a pohybu.

Foto: archív autorky

ŠPORT NÁS SPÁJA!

Beáta RUŽBARSKÁ

Šport nás spája – Beh olympijského dňa v Prešove priniesol radosť z pohybu aj posolstvo inklúzie. Fakulta športu Prešovskej univerzity (PU) v spolupráci s Olympijským klubom Prešov už tradične oslávili Olympijský deň 2025 športovým podujatím Beh olympijského dňa, ktorý sa uskutočnil 23. júna 2025 na Atletickom štadióne PU v Prešove.

Pri príležitosti Svetového dňa utečencov (20. júna) a Olympijského dňa sa na pôde PU v Prešove uskutočnilo športové podujatie Beh olympijského dňa, ktoré spojilo oslavu športu, pohybu a olympijských hodnôt s podporou významného projektu „Šport nás spája“. Tento nový trojročný program, ktorý oficiálne spustili UNHCR – Agentúra OSN pre utečencov, globálny partner LIV Golf a Slovenský olympijský a športový výbor, je zameraný na zlepšenie života mládeže utečencov a utečieniek prostredníctvom inkluzívnych športových aktivít, vzdelávania a zapojenia komúnít. Zároveň prináša benefity aj samotným komunitám, ktoré utečencov prijímajú.

V rámci podpory tejto iniciatívy mohli školy na prešovskom behu štartovať s rozšírenými tímami – za každú školu dostali možnosť prihlásiť navyše troch pretekárov či pretekárky v každej vekovej kategórii. Celkovo sa na štart postavilo takmer 260 detí zo základných a stredných škôl. Podujatie sa začalo slávnostným nástupom a olympijskou hymnou, po ktorej zazneli príhovory vzácných hostí. Medzi nimi boli zástupca primátora mesta Prešov Mgr. Peter Krajňák, predseda Olympijského klubu Prešov Ladislav Dvorščák a zástupcovia organizácií UNHCR a Človek v ohrození. Doc. PaedDr. Vierka Bebcáková, PhD., dlhoročná členka Olympijského klubu Prešov a bý-

valá vysokoškolská pedagogička, mladým športovcom priblížila hodnoty, na ktorých toto podujatie stojí.

Beh olympijského dňa sa niesol v znamení radosti z pohybu, férovosti a súdržnosti. Deti na trati predviedli nielen bojovnosť, ale aj skutočný zmysel pre fair play. Organizátori poďakovali všetkým zúčastneným žiakom za ich nadšenie, pedagógom za podporu a pravidelnú účasť a tiež všetkým, ktorí prispeli k vytvoreniu výnimočnej atmosféry tohto dňa. Spoločne sme potvrdili, že šport naozaj spája!

Foto: Viktor ZAMBORSKÝ

PETER KOSTELNÍK – TU SOM ZAČAL

Peter HALKO

V piatok 19. septembra 2025 sa v Univerzitnej knižnici (UK) Prešovskej univerzity v Prešove (PU) konala vernisáž výstavy fotografií Petra Kostelníka, absolventa Pedagogickej fakulty v Prešove (vtedy ešte ako súčasť Univerzity P. J. Šafárika) z roku 1969, člena vtedajšieho AMFO klubu a tiež aj absolventa Univerzity tretieho veku (UTV) PU v Prešove. September si na otvorenie výstavy organizátori nezvolili náhodou, keďže práve začiatkom tohto mesiaca P. Kostelník oslávil okrúhle životné jubileum – 80 rokov.

Autor na výstave prezentuje 60 veľkoformátových fotografií (40 x 60 cm), ktoré tvoria 7 cyklov: Autoportrét, Užhorod, Moja svadba, Izohélia, Zo študijného archívu, Výstava 1975, Súčasnosť. Väčšina fotografií je monochromatických (čiernobielych alebo sépiových), čo len zdôrazňuje intenzitu ich výpovede.

Na úvod vernisáže s hudobným entrée vystúpila Jeva Hrankina, študentka Katedry hudby IHVU Filozofickej fakulty PU v Prešove. Vernisáž otvoril a jej návštevníkov privítal riaditeľ Univerzitnej knižnice PU Peter Hal'ko, ktorý vo svojom príhovore uviedol: „Táto výstava nadväzuje na tradíciu predstavovania absolventov univerzity, ktorým naša knižnica dáva priestor

prezentovať svoju výtvarnú tvorbu akademickej obci. Napriek tomu, že sa Peter Kostelník zúčastnil viacerých kolektívnych výstav a fotografických súťaží či prezentácií, ide o jeho prvú samostatnú výstavu a mňa len teší, že si na to vybral práve svoju alma mater. Ako môžete aj sami posúdiť, Peter Kostelník nám má čo ponúknuť a ukazuje nám rozmanitosť svojej fotografickej tvorby.“

Kurátor výstavy Stanislav Mihalík, profesionálny fotograf a lektor, ktorý viedol P. Kostelníka na UTV PU, v kurátorskom príhovore zhodnotil výstavu nasledovne: „Veľmi si vážim tvoju dôveru, ktorú si do mňa vložil. Dôveru zažitých a dúfam hodnotne prežitých 80-tich rokov života zachytených a zachránených v obraze. Pe-

ter, keď si mi ukázal niekoľko stovák tvojich znovuobjavených fotografií, tisli sa mi slzy do očí. Zrazu som mal pred sebou krásny príbeh, príbeh plný energie, túžby, entuziazmu, odvahy a hlavne schopnosti vedome tvoriť. Je to veľmi vzácna a veľmi cenená vlastnosť – schopnosť tvoriť, schopnosť obrazovo premýšľať a komunikovať. Tvoje fotografie rozprávajú drsný, hlboký príbeh s pointou a k tomu v nežných tónoch.“

Po kurátorskom príhovore vystúpil autor – Peter Kostelník s umeleckou a najmä ľudskou interpretáciou svojej výstavy, jej jednotlivých cyklov a poodhalil návštevníkom niektoré z tajomstiev svojho fotografického životného príbehu: „Aj keď sa výstava nazýva „Tu som začal“ je to len polovica pravdy. Fotiť som začal už ako 8-ročný s otcovou Leicou na malé zvitkové filmy. Po nafotení som s ním v zatemnenej kuchyni pri žiarovke zabalenej do zeleného papiera vyvolával filmy v polievkových tanieroch. Druhý deň sme pri žiarovke zabalenej do červeného papiera robili fotky. Keď som mal 12 rokov, dostal som môj prvý fotoák – Milonu. Robil som najmä školské a rodinné zábery. Druhá polovica pravdy sa začína v druhom ročníku, na Pedagogickej fakulte v novozaloženom AMFO

klube, ktorý združoval amatérskych fotografov. Mal som vtedy foťák Exakta a od priateľov v klube som si mohol požičať rôzne teleobjektívy, čiže tu som začal „skutočne“ fotiť. Ako študent fyziky som začal tiež experimentovať so svetlom a s farbou. Myslím, že som bol vtedy v Prešove prvý, ktorý na výstave ukázal farebné fotky. Venoval som sa im aj v mojej diplomovej práci, ktorá mala názov: „Fyzikálne základy farebnej fotografie“. To, čo máte možnosť vidieť, je iba výber z množstva fotiek, čo sa mi dochovalo. Najstaršie fotografie sú tie neupravené a neretušované. Ale, ber to tak, ako vraví Manko Marhulík: „Ja nie som fotograf, som iba človek, ktorý nosí pri sebe foťák“. Na záver svojho príhovoru sa P. Kostelník

poďakoval návštevníkom vernisáže a všetkým, ktorí mu pomohli s realizáciou výstavy.

Vernisáž ukončil príhovor Jána Mariána Marhulíka, ktorý za všetkých priateľov a spolužiakov zablahoževal autorovi k jeho životnému jubileu a najmä k prvej samostatnej výstave, pričom o. i. uviedol: „Som veľmi rád, že si sa rozhodol takýmto imponantným spôsobom osláviť svoje životné jubileum. Dnešný deň je pre nás všetkých veľmi inšpiratívny. Nezbudnuteľný!!!“

Peter Kostelník – fyzik, fotograf, pedagóg, zakladateľ a riaditeľ prešovskej Strednej umeleckej školy, ale

predovšetkým bystrý, citlivý a vnímavý človek so svojským pohľadom na život, nás touto výstavou pozýva nahliadnuť do svojho bohatého sveta, sveta plného obrazov, a najmä príbehov. Necháva nás ich „prečítať“, veď ako často pripomína, každá fotografia je ako jedna strana v knihe – tá dnešná ich má 60 a určite to nie sú posledné strany, ktoré Peter Kostelník napísal.

Výstava bude v Univerzitnej knižnici PU sprístupnená do 23. októbra 2025.

Foto: Peter Kostelník, Radko Maruša, Peter Halčo ml.

ROZHOVOR S TRÉNEROM, KTORÝ ŽIJE BASKETBALOM

Tomáš KOZÁK

Basketbal je pre neho nielen povoláním, ale aj celoživotnou vášňou. Ako hráč vedel, že po skončení aktívnej kariéry chce zostať pri športe a odovzdávať svoje skúsenosti ďalším generáciám. Dnes patrí medzi rešpektovaných trénerov na Slovensku, má za sebou viaceré úspechy v najvyššej basketbalovej lige a jeho rukami prešli desiatky mladých talentov. V rozhovore prezrádza, čo ho priviedlo k štúdiu na Fakulte športu, ako spomína na študentské časy a čo považuje za kľúč k úspechu v trénerskej práci. Rozprávali sme sa s Ing. Bc. Michalom Madzinom, úspešným trénerom basketbalu.

Čo Vás priviedlo k rozhodnutiu študovať na Fakulte športu a aké boli Vaše prvé motivácie stať sa trénerom?

Už ako hráč som mal jasno v tom, že po skončení aktívnej kariéry chcem zostať pri basketbale ako tréner. Vždy som pozorne sledoval svojich trénerov, ich metódy a spôsob, akým dokázali motivovať tím. Fascinovalo ma, ako dokážu usmerniť jednotlivcov aj celé družstvo k spoločnému cieľu. Vedel som, že ak sa chcem tejto práci venovať profesionálne, potrebujem si doplniť vzdelanie a získať aj potrebnú kvalifikáciu. Fakulta športu v Prešove bola ideálnou voľbou – ponúkala kvalitné štúdium v odbore, ktorý ma skutočne zaujímal, a zároveň bola blízko Svitú, kde som v tom čase pôsobil.

V čom Vás štúdium na fakulte obohatilo najviac – odborne aj osobnostne?

Štúdium ma obohatilo v mnohých smeroch, no ak by som mal niečo vyzdvihnúť, určite sú to vedomosti o fungovaní ľudského tela. Táto problematika ma vždy fascinovala a vedel som, že v trénerskej práci bude pre mňa kľúčová. Veľa som získal aj na špecializácii basketbal, kde sme si so spolužiakmi navzájom odovzdávali cenné skúsenosti a učili sa jeden od druhého. Študoval som externe, preto sme sa na spoločné študijné dni tešili o to viac – boli pre nás vzácnou príležitosťou nielen získavať nové vedomosti, ale aj vymieňať si skúsenosti a navzájom sa motivovať. Pamätám si aj niekoľko prednášok a diskusií, ktoré ma výrazne

ovplyvnili a potvrdili mi, že som si vybral správnu cestu. Veľkou oporou nám bol aj pán doc. Vojčík, ktorý nás viedol s obrovským nasadením a odbornosťou. Tieto poznatky mi dodnes pomáhajú lepšie pochopiť potreby hráčov a efektívnejšie s nimi pracovať.

Ktoré úspechy vo Vašej trénerskej kariére považujete za najvýznamnejšie a prečo?

Medzi najväčšie úspechy mojej kariéry určite patrí zisk titulov v SBL s Levicami. Každý z nich mal svoj vlastný príbeh, predchádzala im tvrdá práca a množstvo prekážok, ktoré sme museli ako tím spoločne prekonať. Veľmi špeciálne miesto má v mojom srdci aj kadetský titul so Svitom. Trénoval som vtedy

výnimočnú skupinu chlapcov, ktorí basketbalu obetovali maximum svojho času a energie. Ich odhodlanie a chuť pracovať bolo obdivuhodné a pre mňa ako trénera nesmierne inšpirujúce.

Aké výzvy a ciele si ako tréner kladiete do budúcnosti?

Nepatrím k trénerom, ktorí si stanovujú dlhodobé ciele na roky dopredu. Skôr sa snažím sústrediť na prítomnosť a na každý jeden zápas, ktorý prináša nové výzvy a príležitosti na zlepšenie. Motiváciu čerpám z každodennej práce s hráčmi a z toho, že vidím ich progres. Každý úspech, aj ten menší, ma posúva ďalej a utvrdzuje v tom, že tréner musí neustále rásť spolu so svojím tímom.

*„Úspešný tréner
vie nájsť správny balans
a rozpoznať, čo jeho
hráči v danom
momente najviac
potrebujú.“*

Z Vášho pohľadu – čo tvorí základ úspešného trénera? Sú to odborné znalosti, psychologický prístup, skúsenosti, alebo niečo iné?

Podľa mňa je základom úspechu vyvážená kombinácia všetkých týchto faktorov. Tréner potrebuje odborné znalosti, schopnosť pracovať s ľuďmi a psychologický cit, ktorý mu umožní správne motivovať hráčov. Veľmi dôležité sú aj skúsenosti, ktoré prichádzajú s časom a každou odohranou sezónou. V neposlednom rade je to aj schopnosť prispôbiť sa konkrétnemu tímu a veku zverencov – iný prístup vyžaduje práca s deťmi, iný

s profesionálmi. Úspešný tréner vie nájsť správny balans a rozpoznať, čo jeho hráči v danom momente najviac potrebujú.

Keby ste mali možnosť prehovoriť k svojmu mladšiemu ja na začiatku štúdia, čo by ste mu poradili alebo odkázali?

Úprimne, nič by som nemenil. Myslím si, že všetko sa deje tak, ako má, a každé rozhodnutie, ktoré som vtedy urobil, ma priviedlo tam, kde som dnes. V každom období svojho života som robil to najlepšie, čo som vedel, a riadil som sa tým, čo som v tej chvíli cítil. Aj chyby, ktoré som spravil, boli cennou súčasťou mojej cesty

a naučili ma veľa o sebe aj o práci trénera.

Akú radu by ste dali dnešným študentom, ktorí by sa v budúcnosti radi venovali práci trénera?

Ťažko to nazvať radou, pretože každý má svoj vlastný príbeh a svoju cestu. Verím však, že ak sa niekto rozhodne pre štúdium na Fakulte športu, už ho vedie určitá motivácia a sen, ktorý si chce splniť. Najdôležitejšie je veriť tomu, čo robíte, a nevzdať sa, keď to nejde ľahko.

Foto: archív autora

MÔJ OBOHACUJÚCI SEMESTER V TRONDHEIME

Zuzana AUGUSTÍNOVÁ

Som študentkou Pedagogickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove v magisterskom programe predškolská pedagogika v externej forme štúdia. V končiacom ročníku v letnom semestri som sa rozhodla ísť na Erasmus+ na najväčšiu univerzitu v Nórsku NTNU – Norwegian University of Science and Technology, ktorá je domovom pre vyše 40 000 študentov. Každý deň na Univerzite bol neskutočne obohacujúci a pedagogická prax v materskej škole nezabudnuteľná.

Mobilita Erasmus+ bola pre mňa jedna nádherná skúsenosť, ktorá ma obohatila aj osobnostne, aj profesionálne. Do mojej praxe vniesla toľko podnetov, že mám didaktický materiál na roky dopredu. Keby som aspoň jednu pracujúcu učiteľku z praxe vedela motivovať, aby nabrala odvahu a išla pozrieť, ako sa na deti pozerajú inde, za hranicami Slovenska, tak by táto moja cesta nabrala zas ďalší rozmer. A jednu vec konštatujem už teraz, že keď sa už niekto rozhodne využiť takúto možnosť, neexistuje tam negatívna skúsenosť – každý okamih pobytu, príjemný aj menej príjemný, bol obohacujúci. Čiže pre mladého človeka, ale aj pre ľudí ako ja, starších a z praxe, prináša Erasmus+ iba benefity.

Trondheim je mesto s populáciou rovnakou ako Prešov, rozlohou je však o dosť väčšie. Je obklopený fjordom, ktorý dáva mestu úžasnú atmosféru. Polárnu žiaru som mohla vidieť z okna svojej izby takmer vždy, keď bola jasná bezoblačná noc. Je to študentské mesto, sídli tam najväčšia univerzita v Nórsku NTNU – Norwegian University of Science and Technology a je domovom vyše 40 000 študentom.

Štúdium na Queen Maud University College of Early Childhood Education bolo od prvého dňa trošku iné ako to, ktoré poznám z domu.

Mala som šťastie na výborné spolužiačky z rôznych európskych krajín – Španielsko, Írsko, Nemec-ko, Francúzsko a Belgicko. Každý rozhovor s nimi bol pre mňa nová „vzdelávacia aktivita“. Nasávala som informácie od nich, od našich učiteľov, od ostatných nórskeho študentov. Každý deň na Univerzite bol nesmierne obohacujúci. Prvé dni v škole boli o rozhovoroch. Žiadne deadlines, žiadne dátumy, žiadne zadania. Rozhovory o tom, kto sme. Samozrejme, že najprv to bolo o predstavení sa, niečo málo sme porozprávali o našich pedagogických skúsenostiach z domoviny, no potom nasledovali dosť rozsiahle debaty o tom, kto sme ako ľudia, ako učelia, aká bola naša cesta za učiteľstvom. Priznám sa, že spočiatku to vôbec nebolo jednoduché – pomenovať svoje pozitíva, pomenovať hodnoty, ktoré ja prinášam do pedagogickej praxe.

Nasledovala päťtýždňová prax v niektorej z miestnych materských škôl. A to veru bola najlepšia škola. Naša materská škola Fagerlia sa nachádzala na jednom z kopcov, ktoré objímali mesto. Do školy sme boli zaradení v dvojiciach, mojou „súputníčkou“ na tejto vzrušujúcej ceste bola šikovná mladá Meave z Írska. Prvé dni boli spoznávacie, deti si nás obzerali a keďže úroveň našej nórciny bola ešte kdesi okolo nuly, komunikovali sme rukami-nohami, ale deti boli naozaj empatické. Keď len niečo málo vedeli z angličtiny, snažili sa ju použiť len aby s nami prehodili zopár slov. Jazyková bariéra bola posledná vec, o ktorej som si myslela, že mi privodí pocity frustrácie.

Z praxe som zvyknutá na neustále malé komunikačné okienka s deťmi, špeciálne na začiatku roka, keď sa spoznávame. Krátke zvedavé otázky z oboch strán – od detí aj odo mňa, sú pre mňa základom pre ďalší náš vzťah. A zrazu som

bola v situácii, keď tak veľmi chcem a potrebujem niečo povedať a nejde to. S našou cvičnou učiteľkou sme mali dvakrát do týždňa hodinovú konzultáciu a priznala som sa jej s touto mojou frustráciou. Jej reakcia bola v parafráze asi taká, že „to vôbec nevadí. Vidíš, že deti za tebou prichádzajú, dôverujú ti. Keď ideme do lesa, chytia ťa za ruku. Keď sa hrajú, skočia ti na chrbát a chcú sa s tebou blázníť – to je celkom neobvyklé, aby takto rýchlo deti zareagovali na cudzieho člena v kolektíve. Jazyk nechaj tak, ten sa nedá urýchliť, a energiu, ktorú ti odoberá tvoj strach a neistota z komunikácie s deťmi, radšej vlož do toho, čo na to funguje – fyzický a iný neverbálny kontakt. Sem-tam príhod krátku nórsku vetu a pôjde to.“ A išlo to.

V rámci praxe sme si každý deň viedli tzv. Daily Log, akýsi denník, kde sme si zapisovali svoje „pedagogické“ postrehy. Je to niečo, čo mi spätne pri písaní záverečných prác veľmi pomohlo. Vedenie takéhoto denníka sa ukázalo ako úžasne jednoduchý a účinný spôsob, ako reflektovať vlastnú prax. Pokračujem s písaním aj v materskej škole tu na Slovensku.

Druhou veľkou kapitolou v rámci štúdia bol program zameraný na outdoorové vyučovanie. V Nórsku je to trochu iné ako u nás. Tam je celá ich spoločnosť nastavená na to, že príroda je „liek“ na všetko. Bežne sme v daždi boli vonku aj dve-tri hodiny, dážď nebol vôbec vnímaný ako prekážka. Naša univerzita vlastní menšiu farmu na kraji mesta, v lese. Tam sme vlastne boli celý čas počas tohto druhého programu.

Našou hlavnou úlohou (samozrejme, okrem rozsiahlej písomnej práce) bolo nacvičiť divadlo v lese pre anglicky hovoriace deti. Využiť sme mohli len to, čo ponúkala

príroda, plus nejaký ten krepový papier alebo farebné šatky boli dovolené. Pracovali sme v skupinách po päť dievčat. Táto skúsenosť bola pre mňa ďalším významným check pointom celého pobytu. Zistili sme, aká dôležitá je vzájomná spolupráca medzi pedagógmi, aké nesmierne dôležité je počúvať iný názor, ako je na druhej strane každý zodpovedný za svoju časť, aby potom ako celok – divadlo malo nejakú podobu. A popri tom všetkom vážnom, čo je podľa mňa kľúčové – byť v pohode, mať radosť z toho, čo robím a túto radosť vložiť do akéhokoľvek projektu, ktorý robím pre deti. Divadlo bolo úžasné. Deti boli od prvého momentu vtiahnuté do deja a hrali sme to všetci spolu.

Zhrnúť pobyt v Nórsku do dvoch viet mi pripadá vcelku nemožné. Zopakujem iba to, že to bol pre mňa osobne čas nabitý na zážitky, emócie, príbehy, stretnutia, pedagogické podnety. Spoznať nórsku kultúru, ich zmýšľanie, nahliadnuť do ich spôsobu života sa mi vpísalo do celého môjho nazerania na život. Stretnutie s dievčatami z iných krajín či nadobudnuté priateľstvá sú pokladom nad zlato. A vekový rozdiel, o ktorom som si myslela, že mi bude prekážkou, sa ukázal ako subjektívna záležitosť. Všetko je v hlave človeka. A asi najdôležitejšia výbava, ktorú som si niesla so sebou (za ktorú vďačím svojmu manželovi), boli nulové očakávania. Keď človek nemá žiadne alebo len malé očakávania od nepoznanej situácie, každá skúsenosť a zážitok sú potom obohacujúce.

Foto: Zuzana AUGUSTÍNOVÁ

Z NÓRSKA AŽ PO JADRAN: HĽADANIE ZMYSLUPLNEJ EKOVÝCHOVY

Alexandra MADROVA

Krátkodobé mobility v Chorvátsku a Nórsku mi umožnili sledovať, ako funguje environmentálne vzdelávanie v rôznych kultúrach. Porovnávala som prístup učiteľov i reakcie študentov a hľadala inšpirácie, ktoré môžeme preniesť aj na Slovensko.

V rámci programu Erasmus+ som ako doktorandka katedry ekológie na Prešovskej univerzite (PU) v Prešove absolvovala krátkodobé výskumné mobility v dvoch krajinách – v Chorvátsku a v Nórsku. Obe skúsenosti boli odlišné, každá niečím jedinečná. Priniesli mi možnosť vyskúšať si prácu so zahraničnými študentmi, ako aj sledovať učiteľov v praxi. Keďže sa doma venujem obom skupinám – študentom aj pedagógom – bolo pre mňa veľmi prínosné vidieť, ako tieto procesy fungujú v inom kultúrnom a vzdelávacom prostredí.

Zároveň som tieto mobility vnímala ako spôsob, ako si overiť, do akej miery sú princípy efektívnej vedeckej komunikácie (SciComm) prítomné v školskej praxi a aký majú potenciál meniť porozumenie ekologickým témam.

Nórsku mobilitu som realizovala najmä vďaka iniciatíve Inger-Mette Stenseth (členka rady Norwegian Climate Network), ktorá nás sprevádzala nórsnym prístupom k environmentálnemu vzdelávaniu a otvorila nám dvere k budúcej spolupráci. Už tento september plánujeme návštevu nórsnych stredných škôl, kde budem porovnávať vnímanie a znalosti klimatických a ekologických tém.

Počas mobility som sa zapojila do letnej školy pre deti vo veku 6 až 12 rokov. Hoci to nie je moja cieľová skupina, pozorovala som, ako s deťmi pracujú cez umelecké aktivity a ako ich vedú k prírode. Aktivity boli vizuálne príťažlivé, no často im chýbala environmentálna hĺbka. Diskutovali sme o tom s pedagógmi, ktorí letnú školu viedli, a spoločne sme hľadali spôsoby, ako posunúť aktivity smerom k skutočnej ekologickejosti.

V Chorvátsku som mala možnosť vstúpiť do viacerých stredných škôl – gymnázia aj odbornej školy zameranej na turizmus. Podarilo sa mi „otestovať“ tri skupiny študentov. Okrem toho som pracovala aj s americkými vysokoškólákmi, ktorí sa zúčastnili semestrálneho field study programu. Táto skúsenosť mi umožnila porovnať úroveň povedomia u študentov z rôznych krajín.

Silným momentom bola diskusia s Jelenou Basta, prezidentkou Blue World Institute, ktorá prepája

výskum morských ekosystémov a environmentálne vzdelávanie. Viedli sme dlhý a otvorený rozhovor o tom, ako a prečo niektoré veci vo vzdelávaní fungujú tak, ako fungujú. Mala som možnosť klásť otázky, hľadať súvislosti, pýtať sa „prečo to tak je?“ – a dostávať priame odpovede z pohľadu niekoho, kto stojí jednou nohou vo vede a druhou v pedagogickej praxi. Blue World Institute je skvelým príkladom toho, ako môže kvalitná vedecká komunikácia (#SciComm) prepájať výskum s verejnosťou. Organizácia dokáže zrozumiteľne a pútavo vysvetľovať zložité ekologické témy – od ohrozených morských druhov až po klimatické súvislosti – prostredníctvom programov ako Dolphin Watching či rehabilitácie morských korytnačiek. Práve tým, že vedci rozprávajú s ľuďmi jasne a jednoducho, pomáhajú verejnosti lepšie pochopiť, prečo je ochrana oceánov dôležitá.

Aj keď som zvyknutá veľa cestovať, tieto pobyty boli mojou prvou skúsenosťou so samostatnou mobilitou Erasmus+. Veľmi pozitívne hodno-

tím nielen proces, ale aj prístup ľudí z oddelení, ktoré mobilitu zastrešujú. Ďakujem aj kolegom z katedry ekológie PU, ktorí ma v tom podporili a motivovali.

Verím, že tieto mobility boli len začiatkom. Pomohli mi nazrieť na environmentálnu výchovu z iného uhla a nadviazať kontakty, ktoré môžu prispieť k jej ďalšiemu rozvoju.

Foto: Alexandra MADROVA

ODBORNÁ INŠPIRÁCIA A NOVÉ AKADEMICKÉ PREPOJENIA V PRAHE

Jana KOREŇOVÁ

Na začiatku leta sme mali príležitosť zúčastniť sa päťdňovej odbornej stáže v Prahe, zameranej na prehĺbenie našich vedomostí. Stáž sme absolvovali ako študentky prvého ročníka doktorandského štúdia v odbore slovenský jazyk a literatúra s cieľom nadviazať nové kontakty v oblasti slovistiky na pražskej pôde.

Hlavným bodom nášho programu bola návšteva Filozofickej fakulty Karlovej univerzity, kde sme sa oboznámili s činnosťou miestneho slovackistického pracoviska. Počas celého pobytu nás odborne sprevádzala PhDr. Jana Pátková, Ph.D., ktorá nám priblížila históriu slovistiky na tejto univerzite, ako aj jej súčasné smerovanie a výskumné zameranie.

Diskusie s odborníkmi z fakulty boli pre nás podnetné – dozvedeli sme sa viac o možnostiach spolupráce, výmenných pobytoch a tiež o dostupných zdrojoch, ktoré by mohli významne obohatiť naše dizertačné práce. Prístup a otvorenosť miestnych akademikov vytvorili priateľskú atmosféru a zároveň naznačili potenciál pre budúce spoločné projekty. Stáž s nami absolvovala aj PhDr. Marcela Hudáková, ktorá navštívila Husitskú teologickú fakultu Karlovej univerzity v Prahe. Aj na tomto pracovisku sa stretla s priateľským a ústretovým prístupom, vďaka čomu sa otvorili ďalšie možnosti budúcej spolupráce.

Okrem akademickej časti sme mali možnosť navštíviť aj archívy, kniž-

nice a miesta spojené s kultúrnou a historickou pamäťou, čo nám poskytlo nielen cenné výskumné materiály, ale aj hlbšie porozumenie vzťahom medzi slovenskou a českou kultúrou. Praha ako metropola ponúka množstvo možností pre akademický a výskumný rozvoj. Je bohatá na knižničné a archívne fondy a inštitúcie, ktoré sú otvorené spolupráci a výmene skúseností.

Stáž pre nás predstavovala nielen odborný prínos, ale aj možnosť vytvoriť nové kontakty, ktoré môžu do budúcnosti viesť k medz univerzitnej spolupráci. Získané poznatky a skúsenosti budú určite cennou súčasťou nášho ďalšieho akademického pôsobenia.

Foto: archív autorky

HARMONOGRAM AKADEMICKÉHO ROKA 2025/2026

Vzdelávacia činnosť na všetkých fakultách Prešovskej univerzity v Prešove sa v akademickom roku 2025/2026 bude riadiť týmto harmonogramom:

DOPLŇUJÚCE INFORMÁCIE

ZÁPISY študentov na štúdium na AR 2025/2026

Bakalárske a magisterské štúdium	09. 06. 2025 – 12. 09. 2025
Doktorandské štúdium	do 30. 08. 2025
Presný časový harmonogram zápisov je uvedený na webovom sídle každej fakulty	

OPRAVNÉ ŠTÁTNE SKÚŠKY za AR 2024/2025

15. 08. 2025 – 28. 08. 2025

NOVÉ INFORMÁCIE

ZIMNÝ SEMESTER AR 2025/2026

01. 09. 2025 – 15. 02. 2026

Úvod do vysokoškolského štúdia (všetci študenti 1. roč. Bc. štúdia)	16. 09. 2025 – 19. 09. 2025
Presný časový harmonogram je uvedený na webovom sídle každej fakulty	
Výučba v zimnom semestri	22. 09. 2025 – 20. 12. 2025
Presný časový harmonogram praxí v ZS je uvedený na webovom sídle každej fakulty	

SLÁVNOSTNÉ OTVORENIE AKADEMICKÉHO ROKA

23. 09. 2025

Zverejnenie tém záverečných prác školiacim pracoviskom v MAIS	do 30. 11. 2025
Upresňujúci zápis predmetov do letného semestra (sprístupnenie študentom)	13. 11. (14 ⁰⁰) – 28. 11. (12 ⁰⁰) 2025
Skúškové obdobie za zimný semester	22. 12. 2025 – 14. 02. 2026

LETNÝ SEMESTER AR 2025/2026

16. 02. 2026 – 30. 06. 2026

Výučba v letnom semestri	16. 02. 2026 – 16. 05. 2026
Výučba v letnom semestri pre končiace ročníky	16. 02. 2026 – 25. 04. 2026
Presný časový harmonogram praxí v LS je uvedený na webovom sídle každej fakulty	
Zápis predmetov do ďalšieho roka štúdia v MAIS (sprístupnenie študentom)	04. 05. (13 ⁰⁰) – 29. 05. (13 ⁰⁰) 2026
Skúškové obdobie za letný semester	18. 05. 2026 – 30. 06. 2026
Skúškové obdobie za letný semester pre končiace ročníky	27. 04. 2026 – 23. 05. 2026

AKADEMICKÝ PREŠOV

apríl/máj 2026

ŠTÁTNE SKÚŠKY

Termín odovzdania diplomovej práce	do 30. 04. 2026 (12 ⁰⁰)
Termín odovzdania bakalárskej práce	do 07. 05. 2026 (12 ⁰⁰)
Náhradný termín odovzdania bakalárskej/diplomovej práce	do 12. 06. 2026 (12 ⁰⁰)
Uloženie záverečnej práce do systému MAIS-EZP PU	do 7 kalendárnych dní po fyzickom odovzdaní ZP
Riadne termíny štátnych skúšok pre bakalárske a magisterské štúdium	25. 05. 2026 – 30. 06. 2026
Opravné termíny štátnych skúšok pre bakalárske a magisterské štúdium	17. 08. 2026 – 31. 08. 2026

SLÁVNOSTNÉ PROMÓCIE – podľa harmonogramu fakúlt

jún – júl 2026 (resp. september – október)

PRIJÍMACIE KONANIE na AR 2026/2027

Bakalárske a magisterské št. programy – 1. kolo	18. 05. 2026 – 03. 07. 2026
Doktorandské št. programy	18. 05. 2026 – 07. 08. 2026
Bakalárske a magisterské št. programy – 2. kolo	17. 08. 2026 – 31. 08. 2026

ADMINISTRATÍVNE ZÁPISY študentov na štúdium na AR 2026/2027

Bakalárske a magisterské štúdium	08. 06. 2026 – 11. 09. 2026
Doktorandské štúdium	do 28. 08. 2026
Presný časový harmonogram zápisov je uvedený na webovom sídle každej fakulty	

